

PAPERS/RAZPRAVE**INTERRELATIONS BETWEEN SPATIAL DISTRIBUTION OF TOURISM AND THE SECOND HOMES IN CROATIA AND SLOVENIA****POVEZANOST PROSTORSKE RAZŠIRJENOSTI TURIZMA IN POČITNIŠKIH BIVALIŠČ NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI**

AUTHORS/AVTORJA

dr. Vuk Tvrčko Opačić*University of Zagreb, Faculty of Science, Department of Geography, Marulićev trg 19/II, 10000 Zagreb, Croatia**vtopacic@geog.pmf.hr***dr. Miha Koderman***University of Primorska, Faculty of Humanities, Department of Geography, Titov trg 5, SI – 6000 Koper, Slovenia**miha.koderman@fhs.upr.si*

DOI: 10.3986/GV91103

UDC/UDK: 338.483:643"385"(497.4+497.5)

COBISS: 1.01

ABSTRACT

Interrelations between spatial distribution of tourism and the second homes in Croatia and Slovenia

The article deals with theoretical and empirical aspects of the spatial distribution of tourism and the second homes in Croatia and Slovenia. The authors initially present a common typology of tourism/second home areas which is used for classification of all local administrative units in both countries. Based on the results of the correlation analysis, the authors note that the spatial development of tourism and second homes in Croatia is characterized by an intensive concentration of both types of leisure activities in the littoral areas of the country, while in Slovenia the two phenomena are much more evenly represented in all types of tourism/second home areas.

KEY WORDS

geography of tourism, tourism, second homes, correlation analysis, Croatia, Slovenia

IZVLEČEK***Povezanost prostorske razširjenosti turizma in počitniških bivališč na Hrvaškem in v Sloveniji***

Prispevek s teoretskega in empiričnega vidika obravnava prostorsko razširjenost turizma in sekundarnih počitniških bivališč na Hrvaškem in v Sloveniji. Avtorja uvodoma predstavi enotno tipologijo turističnih območij oziroma območij počitniških bivališč, v katero nato klasificirata vse skupnosti lokalne samouprave v obeh državah. V nadaljevanju s pomočjo korelacijske analize ugotavljata, da je za prostorski razvoj turizma na Hrvaškem značilna izrazita koncentracija tako turističnih dejavnosti kot tudi pojava počitniških bivališč v obmorskem območju države, medtem ko sta v Sloveniji oba pojava precej enakomerneje zastopana v vseh tipih turističnih območij oziroma območij počitniških bivališč.

KLJUČNE BESEDE

geografija turizma, turizem, počitniška bivališča, korelacijska analiza, Hrvaška, Slovenija

The article was submitted for publication on November 22, 2018.

Uredništvo je prispevek prejelo 22. novembra 2018.

1 Introduction

The main goal of this research is to compare the spatial distribution of tourism and the second homes in Croatia and Slovenia, on the national level and according to individual types of tourism/second home areas in both countries.

Croatia and Slovenia were chosen due to the fact that they differ noticeably from one another regarding the spatial distribution of tourism and the second homes. In Slovenia, both activities are more equally spatially distributed, while Croatia is characterized by an expressed concentration of tourism, and somewhat less by the second homes, on the Adriatic coast and islands. The aforementioned spatial distribution of tourism is a result of the characteristics of the tourism offering, which is expressly oriented toward beach tourism in Croatia, while in Slovenia it is structured in a more balanced way, with the same importance of spa, mountain and rural tourism.

Therefore, the objective of the research is to question the stated hypothesis in one country with a strong concentration of tourism and the second homes in one tourism/second home area (Croatia), and in another country without an expressed concentration of these two activities in only one tourism/second home area (Slovenia).

2 Theoretical background

The second homes and tourism are forms of leisure spatial mobility, which, at their core, are encouraged by similar push factors (Hall and Müller 2004, 3; Opačić 2011). Positive and negative spatial impacts of both activities usually are similar, especially in term of recreational apartments in popular tourism destinations and their scale differs from case to case (Müller, Hall and Keen 2004). It being the case that the second homes is understood as occasional, i.e. secondary housing, which results from intermittent leisure spatial mobility that repeats periodically (Bell and Ward 2000), weekenders tie themselves to receptive second home locations more than tourists (Aronsson 2004; Mišetić 2006; Oliveira Roca 2013). Therefore, attractive factors are somewhat different when choosing the location for a second home than the factors that motivate tourists when they choose a certain destination (Gallent, Mace and Tewdwr-Jones 2005, 20; Miletić and Mišetić 2006). On the other hand, these two activities very often compete for the same spatial resources, such as the most attractive plots of land, and try to take them over, either for economic reasons (tourism) or personal ones (the second homes) (Rogić 2006a).

Previous research has shown that the developmental interrelationship of tourism and the second homes can take place according to three characteristic scenarios (Rogić 2006b): a) the development of tourism encourages the second homes to develop; b) the second homes develops independently from the development of tourism; and c) the second homes »discovers« some attractive location or area, after which tourism development follows. Although the spatial (in)compatibility of these two activities varies from case to case, it seems that certain spatial regularities, in relation to the type and characteristics of a tourism area, can be observed. While researching the relationship between commercial touristification (tourism) and non-commercial touristification (conditionally, the second homes) of the Croatian coastline, Opačić and Mikačić (2009, 178) came to the following conclusion: *»the coastal part of Croatia is, undoubtedly, the leading area of the country from the point of view of tourism and the second homes, but these two related activities do not completely overlap on the local level of spatial differentiation.«* Beside the method of correlation analysis, Opačić and Mikačić (2009) as an indicator of tourism/second home intensity of spatial pressure used the coefficient of tourist functionality. The same indicator was used for identifying and comparing the tourism and second home related spatial pressure in previous researches of Kušen (1987), Klarić (1990), Avdimiotis et al. (2006), and, finally, Mikačić (2007) in which the author identified the level of touristification of Croatian coastal counties and analyzed to what extent second homes and their owners intensified the tourism load in the Croatian coastal region. Fijačko and

Opačić (2018, 178), after researching comparison between spatial distribution of the second homes and other leisure activities in typical rural part of Croatia (Koprivnica-Križevci County), pointed out that in the rural second home areas the water-based attractions (e.g. artificial lakes and rivers) are equally attractive for the second homes and tourism, the hilly areas are primarily characterized by the second homes, and in urban settlements tourism is more developed than the second homes.

Mass tourism and the second homes have in the last fifty years, in different scopes and different ways, influenced the direct and indirect transformation of the areas of Croatia and Slovenia (Miletić 2011; Opačić 2012). In the last half century, owing to the development of tourism and the second homes, many parts of the leading tourism areas of both countries, e.g. the Croatian coast and islands (Alfier 1987; Miletić 2006; Opačić 2009) or Slovenian Alpine areas (Gosar 1987; 1989; Koderman and Salmič 2013; Salmič and Koderman 2013), have taken on new physiognomic and functional characteristics. The number of tourist arrivals in Croatia increased from 4,804,000 in 1970, to 7,930,000 in 1980, and in 1990 (which was the last tourist season before the Croatian War of Independence and the disintegration of Yugoslavia) 8,497,000 tourist arrivals were registered (Jugoslavija ... 1989; 1991). According to the data from the same source, in Slovenia 1,780,000 tourist arrivals were recorded in 1970, 2,378,000 in 1980 and, finally, 2,537,000 in 1990.

After the disintegration of socialist Yugoslavia and the entry into the free market, tourism in Slovenia visibly increased (Cigale 2012; Gosar and Cigale 2015), for which the successful development of spa (Gosar 2010) and casino tourism (Balažič 2014), along with constant growth in tourist flow in the previously affirmed mountainous (Alpine – e.g. Bled, Bohinj, Kranjska Gora) and seaside destinations (Portorož and Piran), are credited.

During the Croatian War of Independence in 1990s, tourism took an understandably large tumble, especially in Dalmatia, which was a direct war zone. Since the war ended and over the last two decades, Croatian tourism has, in relation to indicators of tourist flow, exceeded pre-war numbers, and according to the data of the Croatian National Bank, its share in the structure of the GDP of 2017 was 19.6% (Internet 1). Apart from the most tourism-developed areas (the coast and islands) tourism in Croatia has been developing ever more strongly in cities, which have become tourism destinations in and of themselves, thanks to improved cultural offerings (e.g. Zagreb, Dubrovnik, Split, Zadar, Šibenik, Rijeka, and Pula) (Curić, Glamuzina and Opačić 2012; Vojnović 2018). Tourism is also successfully developing in some rural areas (e.g. the interior of Istria, Gorski Kotar, Lika, Hrvatsko Zagorje, and Baranja).

In the year 2000, both countries recorded an increased tourist flow, with 7,137,000 and 1,957,000 tourist arrivals in Croatia and Slovenia respectively. In 2010, these numbers exceeded 10,604,000 and 3,006,272, while in 2017 there were 17,431,000 tourist arrivals in Croatia and 4,948,080 in Slovenia (Turizam ... 2018; Prihodi ... 2018).

In the period of socialist Yugoslavia, both countries recorded a large increase in the number of second homes, as well as their share in the total housing stock (Opačić and Koderman 2016; 2018) (Table 1).

Table 1: Number of second homes in Croatia and Slovenia from 1971 to 2011 (Popis stanovništva i stanova ... 1972; 1984; Popis prebivalstva ... 1993; Popis stanovništva, domaćinstava ... 1994; Popis prebivalstva ... 2003; Popis stanovništva, kućanstava ... 2003; Registar popis ... 2011; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

Census year	Croatia	Slovenia
1971	22,946	4,281
1981	84,317	18,965
1991	176,845	26,374
2001/2002	182,513	31,681
2011	249,243	20,740

The increasing trend of the construction of second homes is also visible in the last twenty-five years, when, after the disintegration of Yugoslavia, under free market conditions and continuing individual construction of family second homes, there was also more intense construction of multi-apartment housing complexes, intended for rest and recreation, as well as more intense commercialization and internationalization of second home development (Opačić and Koderman 2016; 2018). The tempo of the strengthening of the second homes in the last twenty-five years is visibly stronger in Croatia than in Slovenia, which can also be partially ascribed to differences in data gathering regarding second homes.

3 Methodology

The stated goal of the research was achieved by examining the basic hypothesis, which is: the areas with the greatest concentration of tourism in Croatia and Slovenia and the areas with the highest representation of the second homes in the total housing stock, are one and the same. We also examined several secondary hypotheses regarding the connection of spatial distribution of tourism and the second homes in individual types of tourism/second home areas in Croatia and Slovenia (Figure 1).

Statistical indicators of tourism and second home development, which were used in the analysis on both the national and local levels, are: a) density of tourist flow, shown by the number of tourist arrivals per capita in 2011; and b) share of second homes in the total housing stock in 2011. Relative indicators were used in the analysis, but not absolute ones, because they illustrated the level of tourism development and the second homes better – especially on the local level. Additionally, in Croatia, the absolute indicators of tourist flow (number of tourist arrivals), as well as the number of second homes in the country, and also on the local level, are incomparably larger in relation to Slovenia, so a comparison on the level of countries was not possible. The differences in the absolute values between the littoral and the remaining tourism areas in Croatia, according to both indicators, were also too great, rendering a comparison of the number of tourist arrivals and the number of second homes non-illustrative.

The connection between the spatial distribution of tourism and the second homes was analyzed using the method of correlation analysis on the national and local (Local Administrative Unit, hereinafter LAU 2) levels in both countries (556 towns and municipalities in Croatia and 210 municipalities in Slovenia, according to the administrative-territorial structure from the 2011 censuses). Here, the number of tourist arrivals per capita in 2011 was taken as an independent variable, and share of second homes in the total housing stock in 2011 as the dependent variable. Only LAU 2 with registered tourist flow were analyzed, i.e. where the ratio of the number of tourist arrivals and number of residents in 2011 was ≥ 0.01 according to data from the statistical sources used, and at least one second homes was registered in 2011. In this way, 318 out of the total of 556 towns and municipalities in Croatia (57.19%), and 111 of the total of 210 municipalities in Slovenia (52.86%) were analyzed.

It is important to mention that the official tourism statistical data for 2011 in Croatia show the smallest registered number of tourist arrivals at the LAU 2 level, unlike Slovenia where, in the case of a small number of tourist arrivals, such data are classified as secret. Due to the unavailability of these data, 59 Slovenian municipalities were excluded from the analysis.

All LAU 2 were classified into the following types of tourism/second home areas: a) littoral; b) mountain; c) urban; d) spa; and e) rural (Figure 1).

There were 142 local self-government units, which have access to the sea coast, that were included in littoral tourism/second home areas in Croatia, as well as those LAU 2 with over 50% of their surface area within 10 km from the sea coast, and those for which the seat of governance was, at most, 10 km away from the nearest seaside settlement by road (Opačić, Lukić and Šulc 2014). There were 23 local self-government units classified as mountain tourism/second home areas in Croatia, which were found in the natural-geographic region of Mountainous Croatia (Rogić 1983). There were 40 local self-government units with more than 10,000 residents in 2011, as well as those which were the county seats,

that were classified as urban tourism/second home areas (Zakon o regionalnom ... 2015). Local self-government units in Littoral and Mountainous Croatia were also numbered among urban tourism/second home areas if they met the required criteria (e.g. Trogir, Gospić). There were 13 local self-government units that were classified as spa tourism/second home areas, in which there was at least one spa tourism facility – according to the typology of tourism places of the Croatian Bureau of Statistics. The remaining 338 LAU 2 in Croatia, which were not sorted into one of the four aforementioned types of tourism/second home areas, mainly make up the rural area of the country, and were classified as rural tourism/second home areas for the purposes of this research.

The Statistical Office of the Republic of Slovenia has recognized, for the purpose of tracking statistical data in tourism, six categories of tourism municipalities, among which there are mountain, littoral, spa, and urban municipalities, as well as Ljubljana (as its own category) and one category for the remaining municipalities, which could not be classified into the aforementioned types. Spa municipalities in

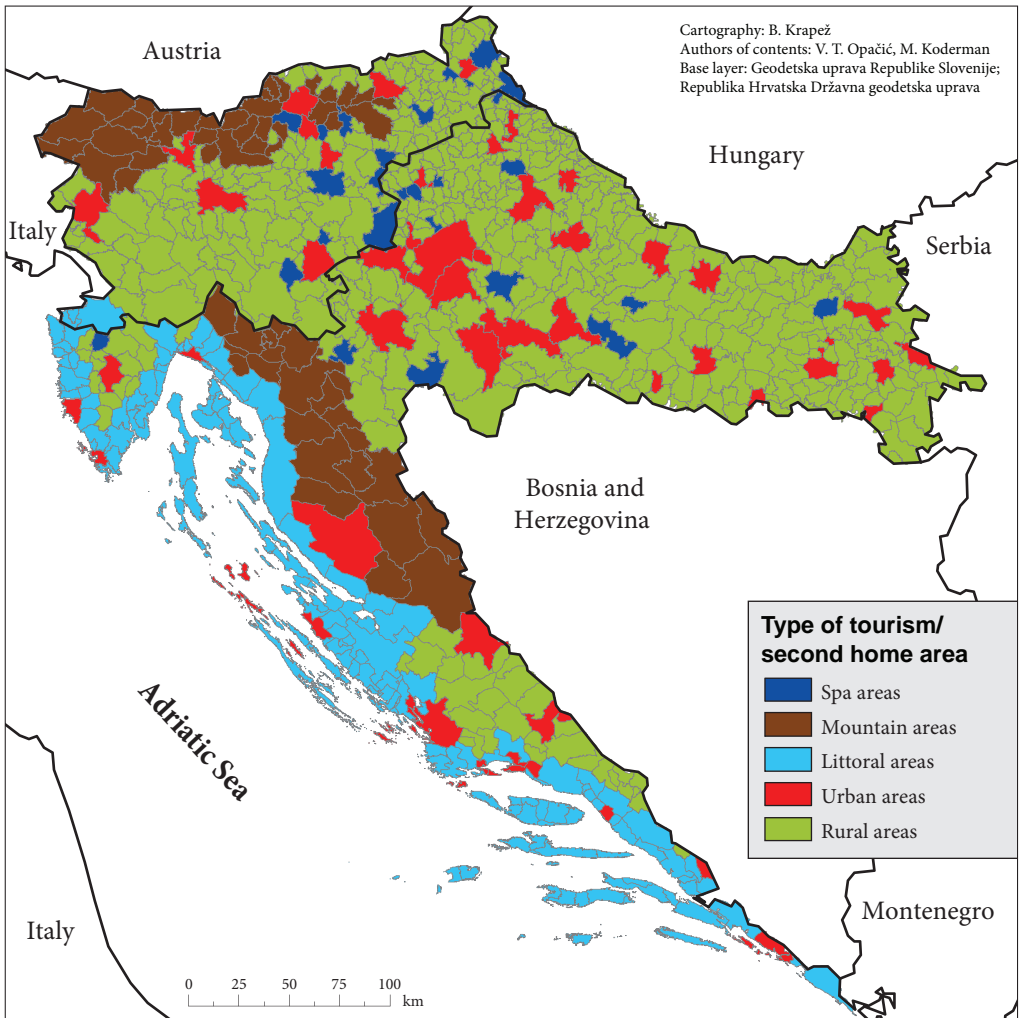

Figure 1: Classification of LAU 2 in Croatia and Slovenia by types of tourism/second home area.

Slovenia are municipalities in which there are healing-tourism centres, which have been given the status of centres of healing, verified by the state and are a part of the public medical system of Slovenia. There are 14 such municipalities.

There are 35 municipalities that have been classified as mountain municipalities, which are primarily found in Alpine areas (Julian Alps, Kamnik-Savinja Alps, Karawanks, and Pohorje). There are three municipalities which have access to the sea coast, as littoral municipalities. In this category, in 2011, there were 3 municipalities: Koper, Izola, and Piran. Urban municipalities are determined by the Law on Local Self-Government of 1993, which determines that the status of urban municipality can be given to municipalities with at least 20,000 residents and 15,000 workplaces, which are also economic, cultural, and administrative centres of a wider geographic area (Zakon o lokalni ... 1993; 2007).

According to the aforementioned law, there are 11 municipalities that have the status of urban municipality in Slovenia, but, in the classification of tourism municipalities of the statistical office, the decision was made to include the urban municipality of Koper in the littoral tourism municipality category, while the urban municipality of Ptuj was classified as a spa tourism municipality. Ljubljana, the largest urban municipality and the capital of Slovenia, is classified in the classification of the Statistical Office of the Republic of Slovenia as its own category, but for the purposes of this research it has been numbered among the other urban municipalities in Slovenia. The remaining 150 municipalities in Slovenia have no significant tourism characteristics and are termed by the statistical office as »other« municipalities. For the purposes of this typology they have been classified as rural municipalities.

4 Analyses of tourism intensity and second home development

In general, in Croatia, the number of tourist arrivals per capita, and the share of second homes in the total housing stock, is noticeably larger than in Slovenia (Table 2).

According to tourist arrivals per capita, the littoral tourism/second home area is the leading area in Croatia, far ahead of mountain, spa, urban, and rural areas. According to the share of second homes in the housing stock, the littoral area is followed by spa, mountain, rural, and urban tourism/second

Table 2: Number of tourist arrivals per capita and share of second homes in the total housing stock by types of tourism/second home area in 2011 in Croatia and Slovenia (own elaboration based on the data of Registrski popis ... 2011; Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013; Prihodi ... 2018).

Type of tourism/second home area		Number of tourist arrivals per capita	Share of second homes in the total housing stock (%)
Croatia	Littoral	12.91	30.34
	Rural	0.22	9.62
	Urban	1.49	2.91
	Mountain	2.79	10.94
	Spa	1.75	14.12
	TOTAL	2.67	11.09
Slovenia	Littoral	6.97	4.62
	Rural	0.45	2.64
	Urban	1.11	0.63
	Mountain	3.57	5.28
	Spa	6.39	4.21
	TOTAL	1.65	2.01

home areas. Therefore, one of the most important characteristics of Croatian tourism is its extremely uneven spatial distribution (Figure 2).

In contrast to Croatia, such differences in spatial distribution of tourism and the second homes have not been registered in Slovenia. According to tourist arrivals per capita, the littoral and spa tourism/second home areas stand out, while mountain and urban areas enjoy a lesser share. The greatest share of second homes in the housing stock was identified in mountain tourism/second home areas, but only slightly larger than in littoral and spa areas. Like in Croatia, rural and urban areas in Slovenia brought up the rear, according to the observed indicators of tourism/second home development.

According to Curić, Glamuzina and Opačić (2012, 25) and Vojnović (2018), the majority of tourism in Croatia is concentrated in the Littoral region, particularly in northern part, where the largest share of tourist flow takes place. The Littoral is also the region with the highest number and share of second homes in the total housing stock (Figure 3). They are most dense in towns and municipalities of north-

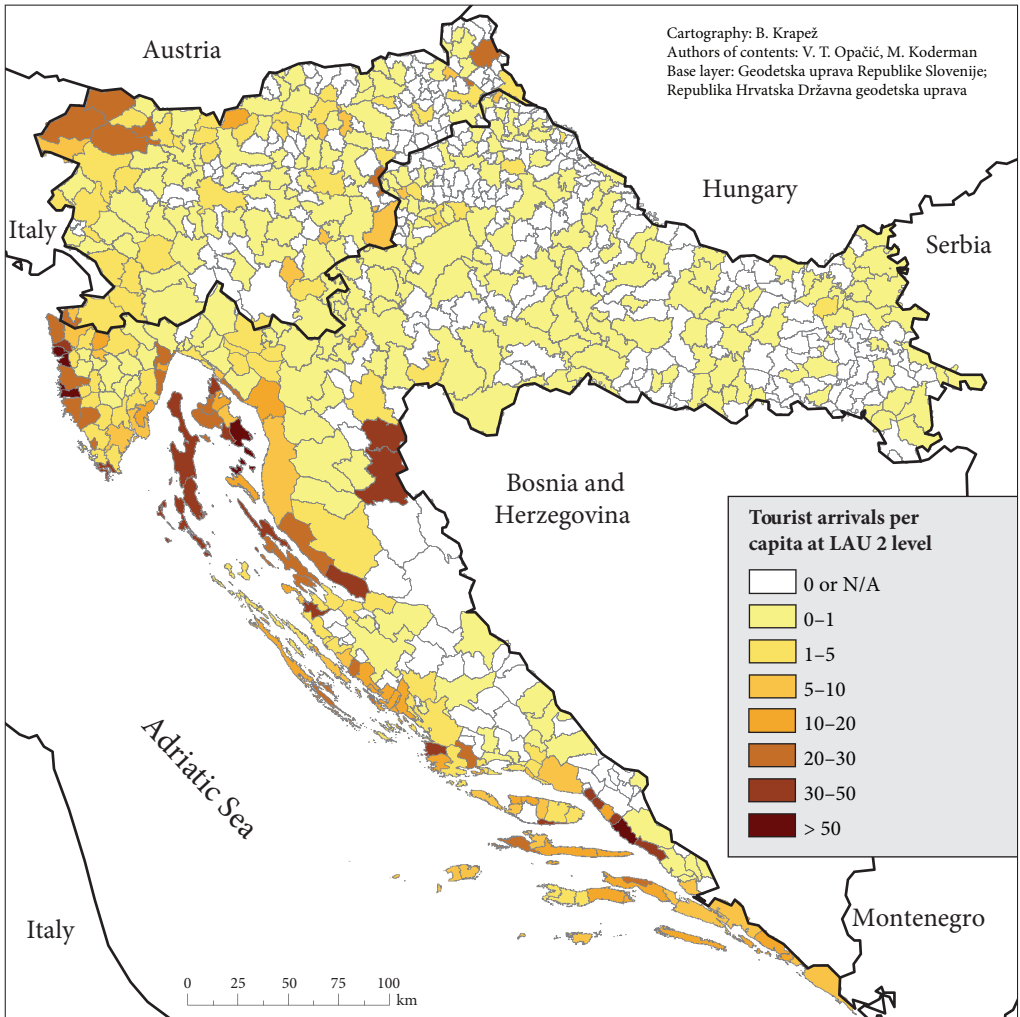

Figure 2: Number of tourist arrivals per capita at LAU 2 level in Croatia and Slovenia in 2011.

ern part of the Littoral, especially in Istria and Kvarner regions, as well as on the islands, particularly those connected to the mainland by bridge (e.g. Vir, Pag, Krk).

Among Croatia's urban tourism/second home areas, the most developed cities and towns in terms of tourist arrivals per capita and share of second homes in the total housing stock are located in the country's Littoral region (e.g. Rovinj, Makarska, Šibenik, Zadar, Trogir). From the perspective of second home development, one can not overlook the fact that the biggest urban centres (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek) have a proportionally larger share of permanent residences among the total housing stock, therefore the share of second homes is not so prominent. Nevertheless, the importance of the capital of Zagreb can be distinguished from the analyzed data, as three urban LAU 2 are located within its agglomeration (Samobor, Dugo Selo, Velika Gorica) (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

The region of Mountainous Croatia is situated in the hinterland of the Croatian Littoral and it represents a contact area between the Littoral and the interior of the country. Although it possesses many

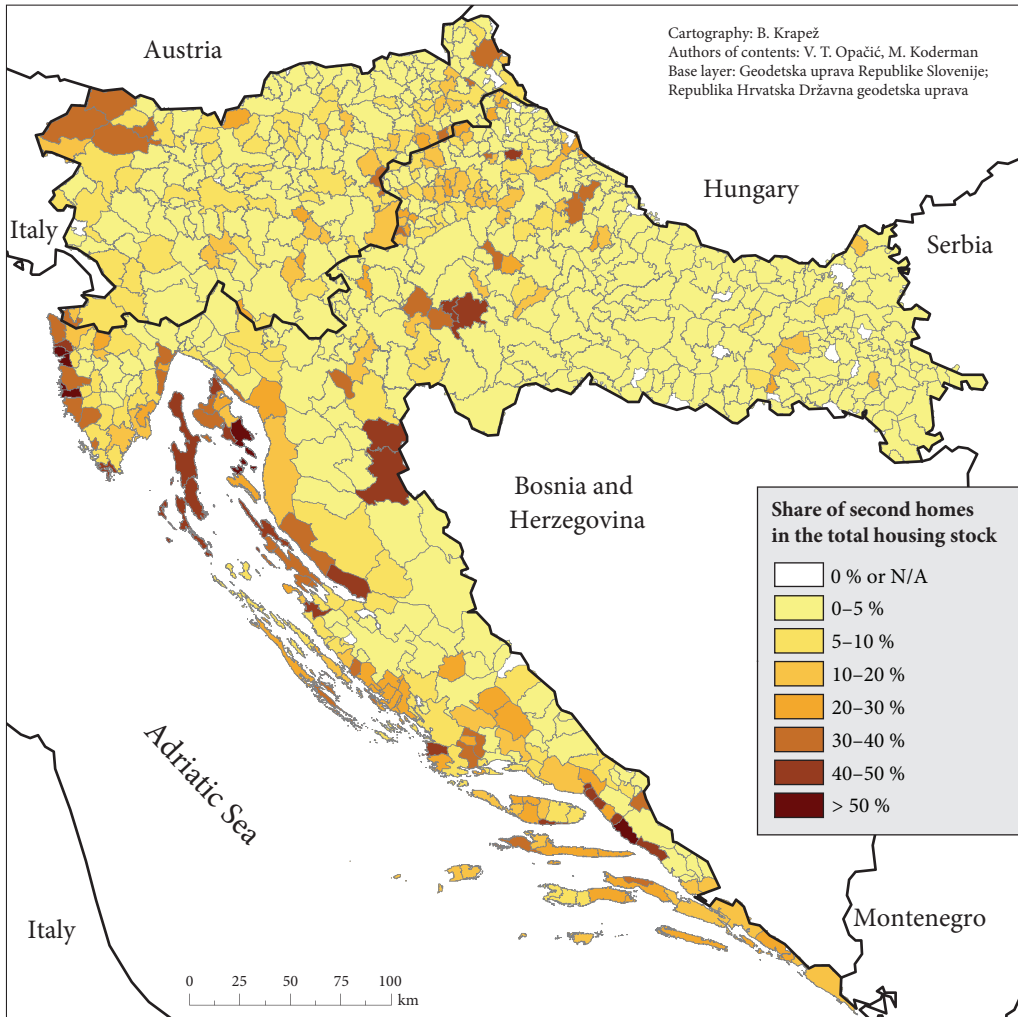

Figure 3: Shares of second homes in the total housing stock at LAU 2 level in Croatia and Slovenia in 2011.

unspoiled natural beauties, the region accounts for only 0.5–2% of national tourism – depending on the analyzed indicator of tourism development (Curić, Glamuzina and Opačić 2012, 27). The municipality of Plitvička jezera shows the highest index of arrivals per capita of all mountain tourism/second home areas (with 37.7 index points), while the other 14 similar municipalities boast much lower results (below 4.5 index points) (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013). In this region, significant depopulation and population aging have taken place; therefore it has a large share of abandoned houses in its housing stock. Over the last few decades, many houses, primarily in Gorski Kotar, were converted into second homes, but the region still remains overshadowed in this regard when compared with more popular littoral or spa areas of Croatia.

The majority of the spa tourism/second home areas in Croatia are located in the Peripannonian region of the country. The municipalities of Tuhelj, Krapinske Toplice, and Stubičke Toplice, as well as Sveti Martin na Muri, have significant shares of their housing stock that is used for second home purposes, while the indicator of tourist arrivals per capita is also relatively high in some of them. In this regard, the small municipality of Oprtalj in Istria County shows the highest results among the 12 LAU 2 classified as spa tourism/second home areas (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

According to the analyzed data of tourist arrivals per capita, the tourism development of rural LAU 2 of Croatia is still at the baseline level. A significant portion of rural areas in Croatia is affected by the processes of aging of population and emigration, caused by abandonment of traditional agriculture and stimulated by lack of communal infrastructure. LAU 2 from several different geographical regions of Croatia can be found in this category; however, the main share of them is located in the Pannonian and Peripannonian regions that stretch through the eastern and central parts of the country. The Pannonian part of Croatia contains limited natural attractions from the point of view of tourism development, and it is characterized by its largely peripheral position inside national territory, large distances from the principal emissive tourism regions, and its minimal transit importance for international tourists (Curić, Glamuzina and Opačić 2012, 27). From the perspective of second home development, the picture in rural LAU 2 is significantly different. Abandoned housing stock and former agricultural estates have investors who are motivated to buy and convert them into second homes; in some rural LAU 2, the share thereof has exceeded at least one quarter of all housing stock. Such examples can be found in the hilly recreational countryside of the nearby capital (Fijačko and Opačić 2018), spa destinations in the regions of Međimurje and Hrvatsko Zagorje, areas with significant presence of water-based recreational amenities (e.g. lakes and rivers) (Opačić and Fijačko 2017), as well as the hinterland in the most visited region in the country, Istria County (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

In Slovenia, littoral municipalities are limited by the modest 46.6 kilometres of the total coastline (Perko and Orožen Adamič 1999) and therefore this tourism/second home area consisted of only 3 municipalities in 2011 (Koper, Izola, Piran). Nevertheless, the three analyzed littoral LAU 2 showed the highest average value of the tourist arrivals per capita indicator in the country and second highest value of the share of second homes in the total housing stock. The municipality of Piran deserves additional attention in this regard: the historical Mediterranean town of Piran together with its modern neighbour Portorož registered over 15% of all overnight stays in Slovenia, while 9.76% of the municipality's housing stock served for second home use (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

In the category of Slovenian urban municipalities, similar trends can be observed as in urban tourism/second home areas in Croatia. As urban centres have a proportionally larger share of population and housing stock compared with other areas and both of their analyzed indicators showed relatively insignificant values. In the case of tourist arrivals per capita, the average value was 1.11 index points, and even in the capital city of Ljubljana, this indicator accounted for only 1.52 index points. In the same way, the shares of second homes in the total housing stock of urban LAU 2 registered the lowest value of all five tourism/second home areas in both countries (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

The mountain municipalities in Slovenia have a long tradition of tourism and second homes, as these activities started to develop simultaneously at the end of the 19th century in some Alpine resorts

(Jeršič 1968). Second home development drastically grew in popularity in the 1970s and 1980s, when several settlements with no previous tourism connotation experienced intense construction, renovation and transformation of the existing agriculture or livestock housing stock into family holiday houses for second home use (Koderman 2014). Consequently, this region showed the highest share of second homes in the total housing stock among the five tourism/second home areas in 2011. The mountain area also registered significant values of the tourist arrivals per capita indicator, especially in the municipalities of Kranjska Gora, Bled, Bovec and Bohinj (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

From the economic point of view, Slovenian spa municipalities represented the most successful part of the country's tourism sector in 2011, as they recorded one-third of all overnight stays, and shared the highest values of average length of stay and occupancy rate indicators. From the perspective of the spatial distribution of tourism and the second homes, these 14 municipalities showed different levels of tourism development, similar to those in Croatia. In terms of the tourist arrivals per capita indicator, the municipalities of Podčetrtek and Moravske Toplice belong to the five most-developed municipalities, while municipalities of Lendava, Šoštanj, and Ptuj share significantly lower values. An identical trend was evident in the shares of second homes in the total housing stock, where, in general, spa municipalities showed lower average shares compared to mountain and littoral tourism/second home areas (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

Although rural municipalities in Slovenia occupy almost two-thirds of the country's territory, they recorded a mere 9.37% of all tourist arrivals, while the share of overnight stays in this category was even lower with 6.41%. It seems that the natural and cultural heritage, located in these types of tourism/second home areas, have yet to be evaluated and presented to potential tourists and visitors. As a result, a large part of these municipalities have no accommodation providers and therefore showed no tourist flow in 2011. The highest value of this indicator was recorded in the municipality of Kostel, which also showed the highest share of second homes in the total housing stock. In general, the average share of second homes was higher in this category compared with urban tourism/second home areas (Registrski popis ... 2011; Prihodi ... 2018).

5 Results and discussion

5.1 The case of Croatia

The hypothesis on the link between the spatial distribution of tourism and the second homes in towns and municipalities in Croatia, in total as well as in individual types of tourism/second home areas, was explored using the correlation analysis method. On the level of all towns and municipalities, a statistically significant link between the number of tourist arrivals per capita in 2011 and the share of second homes in the total housing stock in 2011 was found; from which it follows that LAU 2, where tourism is more strongly developed, are also characterized by a greater share of second homes in the housing stock (Figure 4).

In the first quartile of the sample (80 out of 318 LAU 2s), 48 towns and municipalities that appeared according to both indicators were registered. Littoral tourism/second home areas had the largest influence on the link between the indicators in the first quartile (46 out of 48 LAU 2s), along with only 2 spa areas (Tuhelj, Sveti Martin na Muri). In littoral tourism/second home areas, especially smaller ones, there was a more expressed concentration of both tourism and the second homes, with regard to the number of residents and the total housing stock. The stated conclusion is in accordance with the research of Opačić and Mikačić (2009, 178), which concluded that *«a stronger level of touristification of a space, especially in a non-commercial (second home) segment, has been noted in towns and municipalities of the littoral part of Croatia with a smaller number of residents, which speaks in favour of the thesis that secondary residence is the main factor of the 'leisure' burden of a space.»*

Of all of the types of tourism/second home areas in Croatia, the greatest overlap of spatial distribution of tourism and the second homes was noted in cities. A statistically significant link between the number of tourist arrivals per capita in 2011 and the share of second homes in the total housing stock in 2011 was found in cities (Figure 4). In the first quartile of the sample (10 out of 40 LAU 2), five cities were registered, which appeared according to both observed indicators. The link between indicators in the first quartile is weighted by seaside cities, i.e. subregional centres with developed tourism (Rovinj, Makarska, Trogir), and the county or regional centres Šibenik and Zadar (5 out of 10 LAU 2). In relation to the link between the spatial distribution of tourism and the second homes, it can be seen that seaside cities with central services of subregional or local centres (for the most part), as well as county, i.e. regional centres (to a lesser extent), showed similarity to littoral tourism/second home areas.

It can also be seen that cities in the interior with a greater share of second homes in the total housing stock (e.g. Samobor, Koprivnica, Dugo Selo, Velika Gorica, and Kutina) largely lag behind seaside cities, in terms of number of tourist arrivals per capita. Conversely, macroregional centres on the coast (e.g. Split, Rijeka) as well as some county or regional seaside centres (e.g. Dubrovnik, Pula) with developed tourism, lag behind subregional centres (e.g. Trogir, Rovinj, Makarska) and some county and regional centres on the coast (e.g. Šibenik, Zadar), according to the share of second homes in the housing stock, and also behind some cities in the interior of Croatia (e.g. Samobor, Koprivnica, Dugo Selo, Velika Gorica, and Kutina).

In towns and municipalities in littoral tourism/second home areas there was a weak, statistically significant link between the spatial distribution of tourism and the second homes (Figure 4). In the first quartile of the sample (33 out of 130 LAU 2) only eight LAU 2 were registered, which appeared according to both analyzed indicators. Those were: Punat, Novalja, Omišalj, Cres, Starigrad (in Zadar County), Kolan, Karlobag, and Malinska-Dubašnica. A large majority of towns and municipalities in the first quartile of the sample was found on islands in Kvarner and in the littoral near Velebit Mountain. Towns and municipalities with a developed second homes in the area of the islands in Kvarner (Krk, Cres, Pag) and in the littoral along Velebit Mountain had the greatest influence on the link between the observed indicators in the first quartile of the sample. The leading tourism areas of Istria – the most developed tourism areas in the country – had a smaller share of second homes in the housing stock, so the link between the two indicators was weaker. It is interesting that, in the first quartile of the sample, according to both indicators, there was only one municipality from Dalmatia (Starigrad), which speaks to the weaker spatial link between tourism and the second homes in the leading Dalmatian tourism/second home areas in comparison to the northern part of the Croatian Littoral.

In rural tourism/second home areas no statistically significant link between the spatial distribution of tourism and the second homes was found (Figure 4). In the first quartile of the sample (31 out of 121 LAU 2), there were ten towns and municipalities that were represented according to both indicators. Thus, the existence of a certain connection between the spatial distribution of tourism and the second homes in rural tourism/second home areas can be seen and the overlap is most expressed in the first quartile, but it is not sufficient to be able to influence the entire contingent of rural tourism/second home areas. In the first quartile, according to both indicators, there were LAU 2 in which tourism infrastructure and/or recreational offerings were relatively well-developed. This especially relates to the interior of Istria (Motovun, Grožnjan, Lanišće), tourism/second home areas near national or nature parks (Rakovica, Žumberak, Kneževi Vinogradi), as well as to the attractive hilly areas of central Croatia near Zagreb – the leading centre of domestic tourism and second home demand (Marija Bistrica, Draganić, Gornji Kneginjec, Donja Stubica).

In mountain tourism/second home areas, an inversely-proportional link between the spatial distribution of tourism and the second homes was found, but it was not statistically significant due to there being too few LAU 2 in the sample ($N = 15$). The inversely-proportional relationship of the spatial distribution of tourism and the second homes in mountain tourism/second home areas was largely weighted by LAU 2 with the greatest number of tourist arrivals per capita (e.g. Plitvice Lakes, which recorded

38 times more tourist arrivals than number of residents), and the largest share of weekend houses in the housing stock (e.g. Brod Moravice in Gorski Kotar, as well as Perušić in Lika, where the abandoned housing stock has been transformed into second homes under conditions of depopulation due to emigration). The aforementioned municipalities that led for their respective indicator, ranked near the bottom in terms of the other indicator, which supports the conclusion that tourism and the second homes have developed independently of one another.

Although the spatial overlap of tourism and the second homes in spa tourism/second home areas is evident, an unrepresentative sample ($N = 12$) is the reason for the statistically insignificant correlation between these two activities. Towns and municipalities with a smaller number of tourist arrivals per capita in 2011, and a smaller share of second homes in the total housing stock in 2011 (e.g. Lipik, Ivanić-Grad, Daruvar) primarily influenced the proportional relationship between the spatial distribution of tourism and the second homes in spa tourism/second home areas. This spatial correspondence can also be observed in the municipalities of Tuhelj and Sveti Martin na Muri, where both analyzed indicators are quite expressed.

Due to the unrepresentative sample, mountain tourism/second home areas ($N = 15$) and spa tourism/second home areas ($N = 12$) were not included in Figure 4.

5.2 The case of Slovenia

In order to determine the link between the spatial distribution of tourism and the second homes in municipalities in Slovenia (LAU 2 level), on the whole as well as in individual types of tourism/second home areas, the method of correlation analysis was applied. A very strong, statistically significant link between the number of tourist arrivals per capita in 2011 and the share of second homes in the total housing stock in 2011 was found on the level of all municipalities. This means that in municipalities with more strongly developed tourism, second homes showed a larger share in the housing stock (Figure 5).

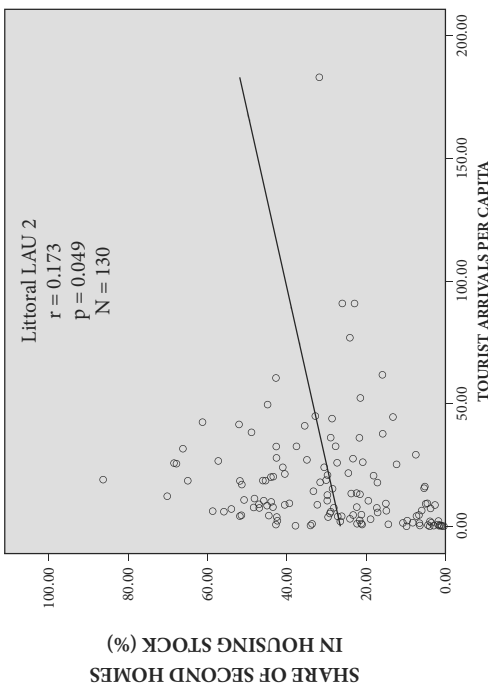
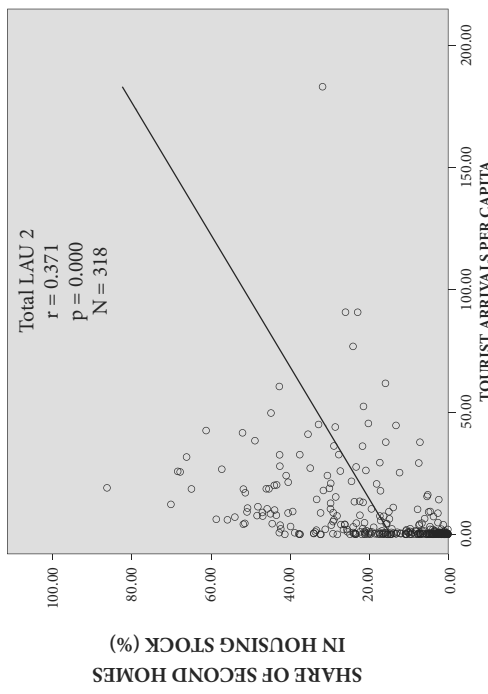
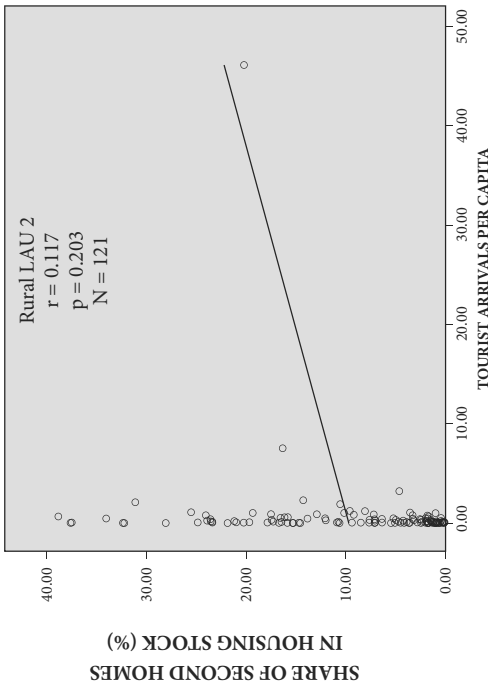
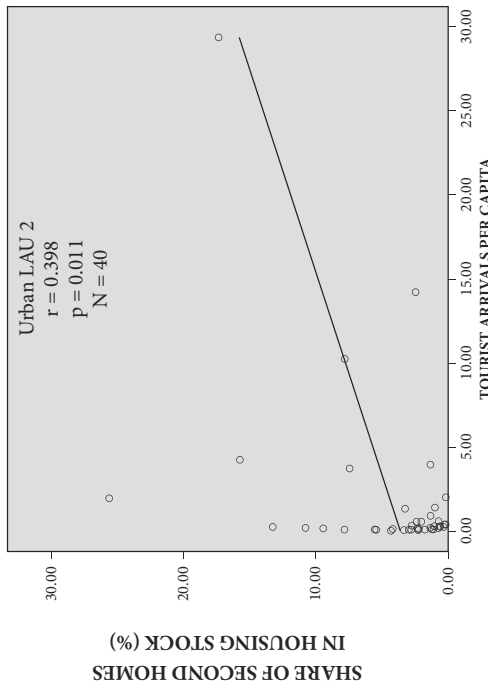
In the first quartile of the sample (28 out of 111 LAU 2), 18 municipalities were noted, which appeared according to both analyzed indicators. Municipalities of different types of tourism/second home areas equally influenced the link between parameters in the first quartile; therefore the domination of a single type could not be recognized. Of the 18 municipalities in the first quartile that appeared according to both indicators, eight belonged to mountain, seven to spa, two to littoral, and one to rural tourism/second home areas.

The greatest link between the spatial distribution of tourism and the second homes in Slovenia was registered in municipalities of mountain tourism/second home areas; where a very strong, statistically significant overlap of these phenomena was determined. However, it must be stressed that the sample in question was very small – with a total of 29 municipalities. Despite this, due to the small total number of municipalities in Slovenia that made it into the analysis (111), the 29 municipalities in mountain tourism/second home areas can be conditionally regarded as a representative sample (Figure 5).

In the first quartile of the sample (8 out of 29 municipalities), five that appeared according to both indicators were registered. The fact that the leading municipalities according to number of tourist arrivals per capita were also those with the largest share of second homes in the total housing stock (e.g. Kranjska Gora, Bovec, Bled, Bohinj) heavily influenced the link between the phenomena in the first quartile. This concerns the most-visited tourism destinations in Slovenia according to both the absolute number of tourist arrivals and relative indicators of tourist flow.

The hypothesis on the link between the spatial distribution of tourism and the second homes in rural tourism/second home areas can be accepted because there is a statistically significant link between

Figure 4: A scatter plot of the number of tourist arrivals per capita (x) and the share of second homes in the total housing stock (y) in 2011 in LAU 2 in Croatia as a whole and in urban, littoral, and rural tourism/second home areas. ► p. 62

these two phenomena (Figure 5). In the first quartile of the sample (14 out of 56 municipalities), four municipalities that appeared according to the number of tourist arrivals per capita and according to the share of second homes in the total housing stock were noted; from which it can be said that, in the first quartile of the sample, the overlap between the analyzed phenomena was not overly emphasized. It is interesting that municipalities from southeastern Slovenia, of which three are from the area of Bela Krajina (Semič, Metlika, Črnomelj), are found in the first quartile according to both indicators. This concerns municipalities with a small number of residents (4,000–9,000).

Although the spatial overlap of tourism and the second homes in spa tourism/second home areas was evident, the small number of municipalities ($N = 14$) was the reason behind the statistically insignificant correlation of the spatial distribution of these two activities. A proportional relationship between the spatial distribution of tourism and the second homes was visible in municipalities where both instances were markedly expressed, and also in those with a small number of tourist arrivals per capita and share of second homes in the total housing stock.

The link between the spatial distribution of tourism and the second homes in urban tourism/second home areas was not determined due to the sample being too small ($N = 9$), furthermore, a link between the two phenomena simply does not exist.

Although the link between the spatial distribution of tourism and the second homes in littoral tourism/second home areas was near total, due to the number of municipalities being too small ($N = 3$), correlation analysis was not relevant. Each of the littoral municipalities is oriented toward a certain function. The main function of Izola is that of permanent residence along with somewhat-developed tourism and second homes, while Koper is the largest urban centre of the Slovenian Littoral with an important sea port-logistical function. The third Littoral LAU 2, the municipality of Piran, of which Portorož is a part, is the leading Slovenian littoral tourism destination, where the dominant activities are tourism and the second homes. This kind of strict »specialization« has resulted in a total spatial overlap of tourism and the second homes, which implies that in the case of Slovenian littoral tourism/second home areas, the variables in question are identical.

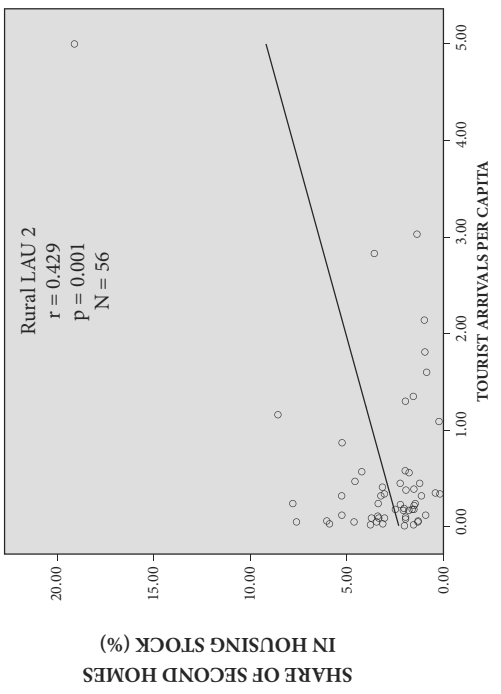
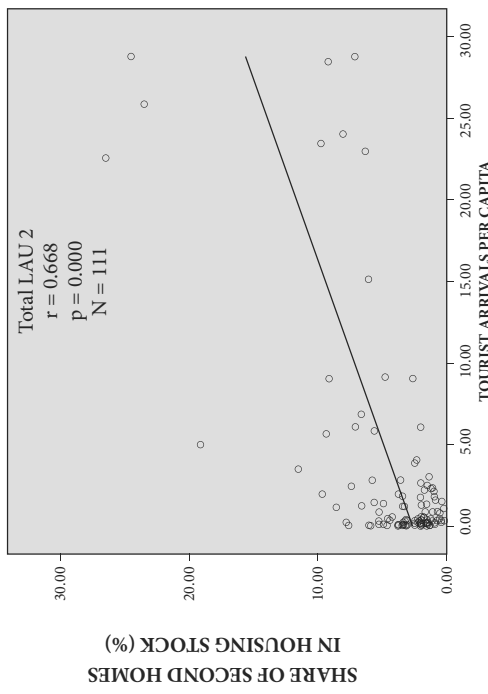
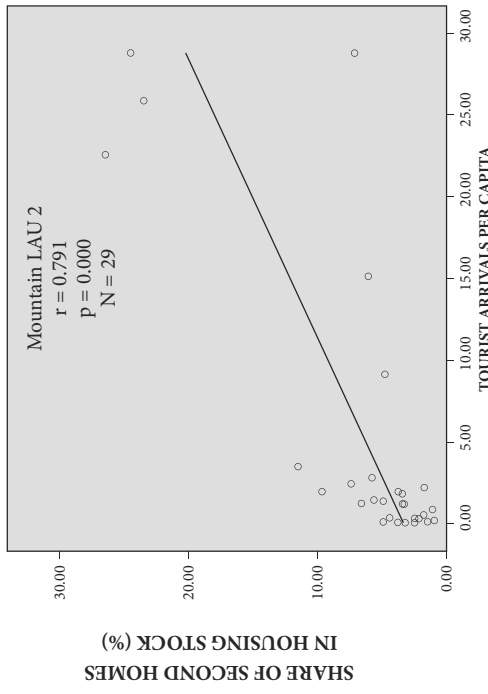
Due to the unrepresentative sample, spa tourism/second home areas ($N = 14$), urban tourism/second home areas ($N = 9$) and littoral tourism/second home areas ($N = 3$) were not included in Figure 5.

6 Conclusion

The main hypothesis of the paper was confirmed with the correlation analysis method. The existence of a statistically significant link between tourism and the second homes in Croatia as a whole was predominantly influenced by the link between these two activities in LAU 2 classified as urban, or, to a lesser extent, littoral tourism/second home areas. In Slovenia as a whole, the statistically significant link between the spatial distribution of tourism and the second homes largely derived from the link between the twos in mountain and rural tourism/second home areas. It is evident that the link between the spatial distribution of tourism and the second homes in both countries is predominantly influenced by mass forms of tourism: summer, i.e. sun and sea, in Croatia, and winter, i.e. ski tourism, in Slovenia.

The existence of a certain link between the spatial distribution of tourism and the second homes in rural tourism/second home areas of Croatia was determined via the undertaken analysis, as well as the most expressed overlap of tourism and the second homes in the first quartile of towns/municipalities according to both indicators. However, the link was insufficient to be able to influence the entire contingent of rural tourism/second home areas. In mountain tourism/second home areas of Croatia, an

Figure 5: A scatter plot of the number of tourist arrivals per capita (x) and the share of second homes in the total housing stock (y) in 2011 in LAU 2 in Slovenia as a whole and in mountain and rural tourism/second home areas. ► p. 64

inversely-proportional link between the spatial distribution of tourism and the second homes was determined, but it was not statistically significant due to the too-small number of LAU 2 in the sample. Although the spatial overlap of tourism and the second homes in spa tourism/second home areas of Croatia is visible, the small number of LAU 2 in this type of tourism/second home area was the reason for the statistically insignificant correlation of these two activities. Furthermore, although the spatial overlap of tourism and the second homes in spa and, especially, littoral tourism/second home areas of Slovenia was evident, the small number of municipalities was the reason for the statistically insignificant link between the spatial distributions of these two activities. Conversely, in urban tourism/second home areas of Slovenia, due to a too-small sample, the determined spatial link between tourism and the second homes was irrelevant.

The stronger link between the spatial distribution of tourism and the second homes in Slovenia as a whole was a result of the visibly smaller range of values of both analyzed indicators, which influenced a significantly larger overlap of the leading tourism and second home areas. For example, the municipalities of Kranjska Gora, Bovec, Piran, Bohinj, and Podčetrtek were ranked among the ten leading LAU 2 according to both indicators.

In Croatian towns and municipalities, the values of both indicators showed a visibly larger range, which resulted in lack of overlap of areas with the largest ratio of tourist arrivals and residents (e.g. the municipalities of Funtana, Tar-Vabriga, Baška, Vrsar, and Lopar) and areas with the largest share of second homes in the total housing stock (e.g. the municipalities of Vir, Pirovac, Karlobag, Malinska-Dubašnica, and Starigrad in Zadar County). It is interesting that not one of these LAU 2 was found among the top ten according to both criteria.

It can be concluded that, from the aspect of spatial distribution, tourism and the second homes in Slovenia have mainly developed in parallel, regardless of the type of tourism/second home area. The stated conclusion is a result of the fact that, in Slovenia, tourism and the second homes were found to be relatively evenly distributed. In contrast, in Croatia, a stronger orientation of suitable areas for tourism and the second homes toward one activity or the other was found.

In the end, we must critically expose some weak points in the conducted analysis, which can mainly be attributed to the influence of the selected units and variables on the presented results. Due to their »non-touristic« nature, some municipalities, which have a relatively high share of second homes in the total housing stock, were excluded from the analysis. One cannot argue with the general hypothesis that the areas with the highest concentration of tourism have also the highest share of the second homes in their housing stock, while in other tourism/second home areas of both countries, where the concentration of tourism is much lower, this thesis is more questionable.

7 References

- Alfier, D. 1987: Uzroci i posljedice pretjerane izgradnje kuća za odmor i rekreaciju na području Jugoslavije. *Turizam* 35-6.
- Aronsson, L. 2004: Place attachment of vacational residents: between tourists and permanent residents. *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*. Clevedon.
- Avdimiotis, S., Mavrodontis, T., Dermetzupoulos, A. S., Riavoglou, K. 2006: GIS applications as a tool for tourism planning and education: a case study of Chalkidiki. *Tourism* 54-4.
- Balažič, G. 2014: Igralniški turizem v Sloveniji. Trajnostni razvoj turističnih destinacij alpsko-jadranskega prostora. Koper.
- Bell, M., Ward, G. 2000: Comparing temporary mobility with permanent migration. *Tourism Geographies* 2-1. DOI: <https://doi.org/10.1080/146166800363466>
- Cigale, D. 2012: Development patterns of Slovene tourist destinations. *Geografski vestnik* 84-1.
- Curić, Z., Glamuzina, N., Opačić, V. T. 2012: Contemporary issues in the regional development of tourism in Croatia. *Hrvatski geografski glasnik* 74-1. DOI: <https://doi.org/10.21861/HGG.2012.74.01.02>

- Fijačko, P., Opačić, V. T. 2018: Comparison between spatial distribution of second home phenomenon and other leisure mobility forms in Koprivnica-Križevci County. Book of proceedings of 3rd International Tourism and Hospitality Management Conference. Sarajevo.
- Gallent, N., Mace, A., Tewdwr-Jones, M. 2005: Second Homes: European Perspectives and UK Policies. Aldershot.
- Gosar, A. 1987: Učinki počitniških bivališč na preobrazbo slovenske kulturne pokrajine. *Geographica Slovenica* 18.
- Gosar, A. 1989: Second homes in the Alpine region of Yugoslavia. *Mountain Research and Development* 9-2. DOI: <https://doi.org/10.2307/3673479>
- Gosar, A. 2010: Spa – another successful tourism product in East Central Europe. *Moravian Geographical Reports* 18-1.
- Gosar, A., Cigale, D. 2015: Trends and characteristics of tourism development in Slovenia. *Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft* 157.
- Hall, C. M., Müller, D. K. 2004: Introduction: second homes, curse or blessing? *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*. Clevedon.
- Internet 1: <https://mint.gov.hr/vijesti/ostvareni-prihodi-u-2017-godini-potvrda-su-velikog-napretka-hrvatskog-turizma/12079> (19. 10. 2018).
- Jeršič, M. 1968: Sekundarna počitniška bivališča v Sloveniji in Zahodni Istri. *Geografski vestnik* 40. Jugoslavija 1918–1988: statistički godišnjak. Savezni zavod za statistiku. Beograd, 1989.
- Jugoslavija: statistički godišnjak. Savezni zavod za statistiku. Beograd, 1991.
- Klarić, Z. 1990: Kriteriji za određivanje turističko-geografskih regija (primjer Hrvatske). Ph.D. Theses, University of Zagreb. Zagreb.
- Koderman, M. 2014: Razvoj počitniških bivališč v alpsko-jadranskom prostoru Slovenije. Trajnostni razvoj turističnih destinacij alpsko-jadranskega prostora. Koper.
- Koderman, M., Salmič, S. 2013: Prebivati ob »jezeru bliz' Triglava«: prostorska analiza počitniških bivališč v občini Bohinj. *Gorenjska v obdobju globalizacije*. Ljubljana.
- Kušen, E. 1987: Izgradnja koja devastira morskou obalu. *Zbornik radova s Okruglog stola Ferial 86 – Turizam i prostor – ekološki aspekti konfliktnih situacija*. Zagreb.
- Mikačić, V. 2007: Utjecaj rezidencijalnog turizma na primorski prostor Hrvatske. *Zbornik radova Četvrtog hrvatskog geografskog kongresa*. Zagreb.
- Miletić, G.-M. 2006: Stavovi lokalne javnosti o nekim socijalno-ekološkim posljedicama izgradnje stanova za odmor na otoku Viru. *Društvena istraživanja* 15, 1-2.
- Miletić, G.-M. 2011: U potrazi za drugim prostorom: sociološki aspekti sekundarnog stanovanja u Hrvatskoj. Zagreb.
- Miletić, G.-M., Mišetić, A. 2006: Zašto imati drugu kuću? Analiza motivacije na primjeru vlasnika kuća za odmor na hrvatskoj obali. *Društvena istraživanja* 15, 1-2.
- Mišetić, A. 2006: Koncept povezanosti s mjestom i sekundarno stanovanje. *Društvena istraživanja* 15, 1-2.
- Müller, D. K., Hall, M. C., Keen, D. 2004: Second home tourism impact, planning and management. *Tourism, Mobility and Second Homes: Between Elite Landscape and Common Ground*. Clevedon.
- Oliveira Roca, M. N. 2013: Place attachment among second home owners: the case of the Oeste Region, Portugal. *Second Home Tourism in Europe: Lifestyle Issues and Policy Responses*. Farnham.
- Opačić, V. T. 2009: Recent characteristics of the second home phenomenon in the Croatian littoral. *Hrvatski geografski glasnik* 71-1. DOI: <https://doi.org/10.21861/hgg.2009.71.01.03>
- Opačić, V. T. 2011: Prijedlog koncepta istraživanja vikendaštva u receptivnome vikendaškom području. *Hrvatski geografski glasnik* 73-1. DOI: <https://doi.org/10.21861/hgg.2011.73.01.12>
- Opačić, V. T. 2012: Vikendaštvo u hrvatskom priobalju: jučer, danas, sutra. Zagreb.
- Opačić, V. T., Lukić, A., Šulc, I. 2014: Prijedlog kriterija izdvajanja 1. primorskih i 2. gorskih i planinskih turističkih mjesta u Hrvatskoj. Zagreb.

- Opačić, V. T., Fijačko, P. 2017: Prostorni razvoj vikendaštva u ruralnim područjima Hrvatske: primjer Koprivničko-križevačke županije. *Podravina* 16-31.
- Opačić, V. T., Koderman, M. 2016: Changes in pattern of second home development in countries arising from Socialist Federal Republic of Yugoslavia. *Book of proceedings of International Tourism and Hospitality Management Conference*. Sarajevo.
- Opačić, V. T., Koderman, M. 2018: From socialist Yugoslavia to the European Union: Second home development in Croatia and Slovenia. *The Routledge Handbook of Second Home Tourism and Mobilities*. London.
- Opačić, V. T., Mikačić, V. 2009: Second home phenomenon and tourism in the Croatian littoral – two pretenders for the same space? *Tourism* 57-2.
- Perko, D., Orožen Adamič, M. (eds.) 1999: *Slovenija: pokrajine in ljudje*. Ljubljana.
- Popis prebivalstva, gospodinjstev, stanovanj in kmečkih gospodarstev v Republiki Sloveniji, 1991 – končni podatki. *Zavod Republike Slovenije za statistiko*. Ljubljana, 1993.
- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, Slovenija, 2002. *Statistični urad Republike Slovenije*. Ljubljana, 2003.
- Popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gospodarstava 1991. *Državni zavod za statistiku*. Zagreb, 1994.
- Popis stanovništva i stanova u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji 1971: *Knjiga 1. Savezni zavod za statistiku*. Beograd, 1972.
- Popis stanovništva i stanova u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji 1981. *Savezni zavod za statistiku*. Beograd, 1984.
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2001. *Državni zavod za statistiku*. Zagreb, 2003.
- Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine. *Državni zavod za statistiku*. Zagreb, 2013.
- Prihodi in prenočitve turistov po vrstah občin, po vrstah nastanitvenih objektov in po državah, Slovenija, letno. Ljubljana, 2018. Internet: https://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=2164505S&ti=&path=../Database/Ekonomsko/21_gostinstvo_turizem/01_nastanitev/02_21645_nastanitev_letno/&lang=2 (12. 7. 2018).
- Registrski popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v Republiki Sloveniji v letu 2011. *Statistični urad Republike Slovenije*. Ljubljana, 2011.
- Rogić, I. 2006a: Odnos spram kuće za odmor u Hrvatskoj u strategiji urbanizacije 1945.-2005. *Društvena istraživanja* 15, 1-2.
- Rogić, I. 2006b: Osnovni rezultati anketiranja stručnjaka. *Kuća pokraj mora: povremeno stanovanje na hrvatskoj obali*. Zagreb.
- Rogić, V. 1983: *Nacrt uvjetno homogene regionalizacije SR Hrvatske*. *Geografski glasnik* 45.
- Salmič, S., Koderman, M. 2013: *Prostorska analiza počitniških bivališč v Občini Kranjska Gora*. *Geografski vestnik* 85-1.
- Turizam u 2011*. *Državni zavod za statistiku*. Zagreb, 2012.
- Turizam u 2017*. *Državni zavod za statistiku*. Zagreb, 2018.
- Vojnović, N. 2018: *Intenzitet turizma u vodećim hrvatskim turističkim gradovima i općinama*. *Geoadria* 23-1.
- Zakon o lokalni samoupravi*. *Uradni list Republike Slovenije* 72/1993, 94/2007. Ljubljana.
- Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske*. *Narodne novine* 147/2014. Zagreb.

POVEZANOST PROSTORSKE RAZŠIRJENOSTI TURIZMA IN POČITNIŠKIH BIVALIŠČ NA HRVAŠKEM IN V SLOVENIJI

1 Uvod

Glavni cilj raziskave je primerjava prostorske razporeditve turizma in počitniških bivališč na Hrvaškem in v Sloveniji glede na državno raven in glede na posamezne tipe turističnih območij oziroma območij počitniških bivališč v obeh državah.

Hrvaška in Slovenija sta bili izbrani zaradi dejstva, da se medsebojno precej razlikujeta glede prostorske razporeditve turizma in počitniških bivališč. V Sloveniji sta oba preučevana pojava prostorsko dokaj enakomerno porazdeljena, medtem ko je za Hrvaško značilno izrazito osredotočanje turizma na obmorski pas, ob tem pa počitniška bivališča niso omejena zgolj na obalo Jadranskega morja in otoke. Omenjena prostorska razporeditev turizma je posledica turistične ponudbe, ki je na Hrvaškem izrazito usmerjena v obmorski turizem, medtem ko je v Sloveniji ta ponudba bolj uravnotežena in se dokaj enakomerno deli med zdraviliški, gorski in podeželski turizem.

Osrednji cilj raziskave je bilo torej preverjanje zgoraj omenjene hipoteze na primeru države z izrazito osredotočenostjo turizma in počitniških bivališč znotraj enega turističnega območja (Hrvaška) ter države, kjer prostorska osredotočenost omenjenih pojavov ni omejena na eno samo turistično območje (Slovenija).

2 Pregled teoretskih izhodišč in literature

Tako počitniška bivališča kot turizem sta obliki prostočasne prostorske mobilnosti, ki sta spodbujani s strani podobnih dejavnikov (Hall in Müller 2004, 3; Opačić 2011). Obe omenjeni obliki preživljanja prostega časa imata podoben pozitiven in negativen prostorski vpliv, slednje pa je še posebej izrazito v primeru počitniških bivališč v priljubljenih turističnih destinacijah (Müller, Hall in Keen 2004). Počitniška bivališča navadno pojmujejo kot stanovanja za občasno/sekundarno rabo, ki jih posameznik uporablja v prostem času (občasne) prostorske mobilnosti, ki se periodično ponavlja (Bell in Ward 2000), pri čemer se lastniki tovrstnih bivališč na območje preživljanja prostega časa navežejo v precej večji meri kot turisti (Aronsson 2004; Mišetić 2006; Oliveira Roca 2013). Dejavniki privlačnosti, ki vplivajo na izbiro lokacije za počitniško bivališče, so zato nekoliko drugačni od tistih, ki so za odločitve o lokaciji preživljanja prostega časa pomembni za turiste (Gallent, Mace in Tewdwr-Jones 2005, 20; Miletić in Mišetić 2006). Hkrati omenjeni aktivnosti tekmujeja za iste prostorske vire (na primer privlačne parcele) in si jih skušata prilastiti, pri čemer je v primeru turizma gonilni razlog ekonomski potencial takšnega območja, v primeru sekundarnih bivališč pa osebna raba (Rogić 2006a).

Dosedanje raziskave so pokazale, da lahko razvojne povezave med turizmom in počitniškimi bivališči potekajo po treh značilnih scenarijih (Rogić 2006b): a) razvoj turizma spodbuja razvoj počitniških bivališč, b) počitniška bivališča se razvijajo neodvisno od razvoja turizma in c) počitniška bivališča odkrijejo privlačno lokacijo ali območje, temu pa nato sledi razvoj turizma. Kljub temu, da se prostorska (ne)skladnost omenjenih aktivnosti razlikuje glede na posamezen primer, je mogoče opaziti določene prostorske zakonitosti glede na vrsto in značilnost turističnega območja. Pri preučevanju razmerja med komercialno turistično ponudbo (turizmom) in nekomercialnim turističnim razvojem (pogojno bi lahko sem uvrstili počitniška bivališča) sta Opačić in Mikačić (2009, 178) na primeru območja hrvaške obale prišla do naslednjega sklepa: *»obalni del Hrvaške je nedvomno vodilno območje v državi z vidika turizma in počitniških bivališč, četudi pri omenjenih dejavnostih na lokalni ravni obstajajo precejšnje prostorske raznolikosti«*. Opačić in Mikačić (2009) sta v svoji raziskavi poleg metode korelacijske analize

za indikator intenzivnosti prostorskega pritiska s strani turizma in počitniških bivališč uporabila koefficient turistične funkcionalnosti. Omenjeni indikator so za identifikacijo in primerjavo prostorskega pritiska, povezanega s turizmom in počitniškimi bivališči, v svojih raziskavah uporabili že Kušen (1987), Klarić (1990), Avdimiotis in sodelavci (2006) pa tudi Mikačić (2007). Slednja je v svoji raziskavi opredelila stopnjo turistične razvitosti hrvaških obmorskih območij in preučila, v kolikšni meri so počitniška bivališča in njihovi lastniki okrepili turistično obremenitev hrvaškega obalnega območja.

Fijačko in Opačić (2018, 178) sta v svoji raziskavi preučevala povezavo med prostorsko razporeditvijo počitniških bivališč in ponudbo prostočasnih dejavnosti v podeželskem delu Hrvaške (Koprivniško-križevaška županija). Ugotovila sta, da predstavljajo na takšnih območjih tako za turizem kot lastnike počitniških bivališč dejavnik privlačnosti vodne atrakcije, kot so umetne jezera in reke. Večjo koncentracijo počitniških bivališč je mogoče najti na gričevnatem območju, kjer je sicer slabše razvit turizem, pri čemer pa slednji v primerjavi s številom počitniških bivališč prednjači v urbaniziranih/mestnih naseljih.

Tako masovni turizem kot počitniška bivališča so v zadnjih petdesetih letih v različnem obsegu ter na različne neposredne in posredne načine vplivali na preoblikovanje območij Hrvaške in Slovenije (Miletić 2011; Opačić 2012). Razvoj turizma in povečanje števila počitniških bivališč je v drugi polovici 20. stoletja zlasti na turistično najbolj obremenjenih območjih obeh držav vplival na to, da so ta območja pridobila nove fiziognomske in funkcionalne značilnosti. Omenjeni pojav je na Hrvaškem najbolj značilen za jadransko obalo in otoke (Alfieri 1987; Miletić 2006; Opačić 2009), medtem ko je takšna preobrazba v Sloveniji najbolj značilna za alpska območja (Gosar 1987; 1989; Koderman in Salmič 2013; Salmič in Koderman 2013). Rast turizma na obravnavanih območjih izkazujejo tudi statistični podatki, saj je Hrvaška leta 1970 zabeležila 4.804.000 prihodov turistov, leta 1980 se je število povzpelo že na 7.930.000, leta 1990 (kar je bila zadnja turistična sezona pred pričetkom razpada Jugoslavije in hrvaško osamosvojitveno vojno) pa je bilo zabeleženih 8.497.000 prihodov turistov (Jugoslavija ... 1989; 1991). Po podatkih iz istega vira je bilo leta 1970 v Sloveniji zabeleženih 1.780.000 prihodov turistov, leta 1970 se je število povzpelo na 2.378.000, leta 1990 pa je v Slovenijo prišlo 2.537.000 turistov.

Po razpadu socialistične Jugoslavije in vstopu na prosti trg, je v Sloveniji sledila precejšnja rast turistične dejavnosti (Cigale 2012; Gosar in Cigale 2015), kot posledica uspešnega razvoja zdraviliškega (Gosar 2010) in igralniškega turizma (Balažič 2014) ter povečevanja turističnega prometa v že prej uveljavljenih gorskih (na primer Bled, Bohinj, Kranjska Gora) in obmorskih destinacijah (Portorož in Piran).

Turizem na Hrvaškem je velik padec doživel med vojno v devetdesetih letih 20. stoletja, še zlasti v Dalmaciji, kjer je bilo neposredno vojno območje. Od konca vojne in v zadnjih dveh desetletjih je hrvaški turizem glede na kazalnike turističnega prometa presegel predvojno število; po podatkih Hrvaške narodne banke je delež turizma v strukturi BDP leta 2017 znašal 19,6% (Internet 1). Poleg najbolj razvitih turističnih območij (obala in otoki) se turizem na Hrvaškem vse bolj razvija v mestih, ki so zaradi izboljšane kulturne ponudbe sama po sebi postala turistična destinacija (na primer Zagreb, Dubrovnik, Split, Zadar, Šibenik, Reka in Pulj) (Curić, Glamuzina in Opačić 2012; Vojnović 2018). Turizem se uspešno razvija tudi na nekaterih podeželskih območjih (na primer v notranjosti Istre, Gorskega Kotarja, Like, Hrvaškega Zagorja in Baranje).

Leta 2000 je bil v obeh obravnavanih državah zabeležen večji prihod turistov in sicer 7.137.000 na Hrvaškem in 1.957.000 v Sloveniji. Leta 2010 je ta številka na Hrvaškem presegla 10.604.000, v Sloveniji pa je znašala 3.006.272. Leta 2017 je bilo na Hrvaškem zabeleženih 17.431.000 prihodov turistov, v Sloveniji pa 4.948.080 (Turizam ... 2018; Prihodi ... 2018).

V obdobju socialistične Jugoslavije sta obe državi zabeležili veliko povečanje števila počitniških bivališč in njihovega deleža v skupnem stanovanjskem fondu (Opačić in Koderman 2016; 2018) (preglednica 1).

Naraščajoči trend gradnje počitniških bivališč je viden tudi v zadnjih petindvajsetih letih, ko so se po razpadu Jugoslavije in vzpostavitvi prostega trga ter že obstoječi gradnji individualnih družinskih sekundarnih hiš, začele intenzivneje graditi tudi večstanovanjske hiše in stanovanjski kompleksi, namenjeni počitku in rekreaciji, hkrati pa je to področje zajela tudi intenzivnejša komercializacija in

Preglednica 1: Število počitniških bivališč na Hrvaškem in v Sloveniji med letoma 1971 in 2011 (Popis stanovništva i stanova ... 1972; 1984; Popis prebivalstva ... 1993; Popis stanovništva, domačinstava ... 1994; Popis prebivalstva ... 2003; Popis stanovništva, kućanstava ... 2003; Registrski popis ... 2011; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

leto	Hrvaška	Slovenija
1971	22.946	4.281
1981	84.317	18.965
1991	176.845	26.374
2001/2002	182.513	31.681
2011	249.243	20.740

internacionalizacija (Opačić in Koderman 2016; 2018). Številčni porast tovrstnih bivališč je v zadnjih petindvajsetih letih na Hrvaškem opazno izrazitejši kot v Sloveniji, kar je deloma mogoče pripisati razlikam v zbiranju podatkov o teh bivališčih.

3 Metodologija

Cilj pričujoče raziskave sta avtorja dosegla s preverjanjem osnovne hipoteze, v kateri sta ugotavljala ali se območja z največjo osredotočenostjo turizma na Hrvaškem in v Sloveniji skladajo območji, kjer je znotraj stanovanjskega fonda zastopanost počitniških bivališč najštevilčnejša. Poleg omenjene osnovne hipoteze sta avtorja preverila tudi več sekundarnih hipotez o povezavi prostorske razporeditve turizma in počitniških bivališč znotraj posameznih vrst turističnih območij oziroma območij počitniških bivališč na Hrvaškem in v Sloveniji (slika 1).

V nadaljevanju predstavljamo statistične kazalnike razvoja turizma in počitniških bivališč, ki so bili uporabljeni pri analizi obeh držav tako za državno kot lokalno raven: a) število turističnih prihodov na prebivalca leta 2011; in b) delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu leta 2011. V analizi so bili uporabljeni relativni kazalniki namesto absolutnih, saj na takšen način lahko bolj primerljivo prikazemo stopnjo razvoja turizma in počitniških bivališč, kar še zlasti velja v primeru preučevanja omenjenih pojavov na lokalni ravni. Poleg tega so na Hrvaškem absolutni kazalniki števila prihodov turistov in število počitniških bivališč tako na državni kot tudi na lokalni ravni neprimerno večji v primerjavi s Slovenijo, zato absolutna številčna primerjava na ravni držav ni bila mogoča. Prav tako se pojavljajo velike razlike v absolutnih vrednostih znotraj Hrvaške same, saj je število turističnih prihodov in počitniških bivališč na obmorskem območju neprimerno večje v primerjavi s preostalim delom države, zaradi česar že znotraj Hrvaške ne moremo uporabiti absolutnega številčnega prikaza obravnavanih pojavov.

Povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči je bila v obeh državah preučena z metodo korelacijske analize na državni in lokalni ravni (enote lokalne samouprave), ki na Hrvaškem obsegajo občine in mesta, v Sloveniji pa samo občine (glede na administrativno-teritorialno strukturo iz popisov leta 2011 je bilo v raziskavo zajetih 556 mest in občin na Hrvaškem ter 210 občin v Sloveniji). Število prihodov turistov na prebivalca leta 2011 je bilo v tej metodi obravnavano kot neodvisna spremenljivka, delež počitniških bivališč znotraj celotnega stanovanjskega fonda leta 2011 pa kot odvisna spremenljivka. V analizo so bile zajete samo tiste enote lokalne samouprave, kjer je bilo po podatkih iz uporabljenih statističnih virov razmerje med številom prihodov turistov in številom prebivalcev leta 2011 $\geq 0,01$, hkrati pa je bilo na omenjenem območju leta 2011 vsaj eno registrirano počitniško bivališče. Na ta način je bilo analiziranih 318 od skupno 556 mest in občin na Hrvaškem (57,19 %) in

111 od skupno 210 občin v Sloveniji (52,86 %).

Omeniti je treba, da uradni turistični statistični podatki za leto 2011 v primeru Hrvaške razkrivajo najmanjše število prijavljenih turistov na ravni enot lokalne samouprave, medtem ko je v Sloveniji v primeru nizke številčne pojavnosti prihodov turistov takšen podatek označen kot statistično zaupen. Zaradi tega je bilo iz analize izključenih 59 slovenskih občin.

Vse enote lokalne samouprave, ki so ustrezale prej naštetim kriterijem, so bile razvrščene v naslednje tipe turističnih območij oziroma območij sekundarnih počitniških bivališč: a) obmorske, b) gorske, c) mestne, d) zdraviliške, in e) podeželske (slika 1).

Slika 1: Klasifikacija enot lokalne samouprave na Hrvaškem in v Sloveniji glede na vrsto turističnega območja oziroma območja počitniških bivališč.
Glej angleški del prispevka.

V raziskavo je bilo na Hrvaškem vključenih 142 enot lokalne samouprave, ki imajo dostop do morske obale in so vključene v obmorski turizem ter izkazujejo pojav počitniških bivališč. Poleg omenjenih so v raziskavi obravnavane tudi tiste enote, ki imajo več kot 50 % svoje površine v oddaljenosti do 10 km od obale in tiste v katerih je sedež občinske uprave, ki v oddaljenosti (po cesti) ne meri več kot 10 km od najbližjega obmorskega naselja (Opačić, Lukić in Šulc 2014). Na območju Hrvaške je bilo 23 enot lokalne samouprave uvrščenih v gorsko turistično območje oziroma gorsko območje počitniških bivališč (Rogić 1983). V mestno območje, v katero sodijo enote z več kot 10.000 prebivalcev in enote, v katerih so sedeži županij, je bilo leta 2011 uvrščenih 40 enot lokalne samouprave (Zakon o regionalnom ... 2015). V omenjeno območje so uvrščene tudi enote, ki se sicer nahajajo na obmorskih ali gorskih območjih, vendar pa izpolnjujejo enega izmed prej naštetih kriterijev (takšna primera sta Trogir in Gospić). V zdraviliško območje je bilo uvrščenih 13 enot lokalne samouprave, v katerih je bil po tipologiji turističnih krajev Državnega urada za statistiko zabeležen vsaj en objekt zdraviliškega turizma. Preostalih 338 hrvaških enot lokalne samouprave, ki niso bile razvrščene v eno izmed zgoraj navedenih območij, se nahaja na podeželskem območju države in so bile za namene raziskave razvrščene v podeželsko turistično območje oziroma podeželsko območje počitniških bivališč.

Statistični urad Republike Slovenije je za potrebe spremljanja statističnih podatkov v turizmu oblikoval šest kategorij turističnih občin, med katerimi so gorske, obmorske, zdraviliške, mestne občine, Ljubljana kot lastna kategorija in kategorija »drugo« za preostale občine, ki jih ni bilo mogoče razvrstiti v nobeno izmed naštetih. Zdraviliške občine v Sloveniji so tiste, v katerih obstajajo zdraviliško-turistična središča, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje, da pridobijo status državno verificiranega zdravilišča in se vključijo v javno zdravstveno mrežo Slovenije. Takšnih občin je v Sloveniji 14.

Gorske občine se pretežno nahajajo v alpskih območjih (Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Karavane in Pohorje); v raziskavo je bilo vključenih 35 takšnih občin. V raziskavo so bile zajete tudi vse tri obmorske občine, ki so obstajale leta 2011, to so Koper, Izola in Piran. Mestne občine so določene z Zakonom o lokalni samoupravi iz leta 1993, ki določa, da se status mestne občine lahko dodeli občini z najmanj 20.000 prebivalci in 15.000 delovnimi mesti, poleg tega pa mora biti občina tudi gospodarsko, kulturno in upravno središče širšega geografskega območja (Zakon o lokalnih ... 1993; 2007).

Po navedenem zakonu je v Sloveniji 11 občin, ki imajo status mestne občine, pri čemer je bila pri razvrstitvi turističnih občin s strani statističnega urada sprejeta odločitev, da se mestno občino Koper vključi med obmorske občine, mestno občino Ptuj pa med zdraviliške občine. Ljubljana, največja mestna občina in glavno mesto Slovenije, je po razvrstitvi Statističnega urada Republike Slovenije uvrščena v lastno kategorijo, vendar je za potrebe te raziskave prišteteta med mestne občine v Sloveniji. Preostalih 150 občin v Sloveniji nima pomembnih turističnih značilnosti in jih statistični urad imenuje »druge« občine. Za namene te tipologije so bile razvrščene v kategorijo podeželskih občin.

4 Analiza turistične intenzitete in razvoja počitniških bivališč

Število prihodov turistov na prebivalca in delež počitniških bivališč v celotnem stanovanjskem fondu sta na Hrvaškem mnogo višja v primerjavi s Slovenijo (preglednica 2).

Glede na število prihodov turistov na prebivalca med zgoraj naštetimi vrstami turističnih območij oziroma območij počitniških bivališč na Hrvaškem največji delež zavzema obmorsko območje, kateremu sledijo gorska, zdraviliška, mestna in podeželska območja. Tako kot pri številu prihodov turistov na prebivalca tudi pri deležu počitniških bivališč znotraj stanovanjskega fonda velja, da je največji delež tovrstnih bivališč v obmorskem območju, ki mu sledijo zdraviliška, gorska, podeželska in mestna območja. Zato je ena najpomembnejših značilnosti hrvaškega turizma njena izjemno neenakomerna prostorska porazdelitev (slika 2).

V nasprotju s Hrvaško v Sloveniji ni tako velike razlike v prostorski razporeditvi turizma in počitniških bivališč. V Sloveniji pripada največji delež glede na število prihodov turistov na prebivalca obmorskim in zdraviliškim območjem, manjši je delež v gorskih, mestnih in podeželskih območjih. Pri deležu počitniških bivališč znotraj stanovanjskega fonda je le-ta največji v gorskih območjih, ki mu tesno sledijo obmorska in zdraviliška območja. Tako v Sloveniji kot na Hrvaškem je glede na vzpostavljene kazalnike razvoja turizma in počitniških bivališč zaslediti vzpon podeželskih in mestnih območij.

Slika 2: Število turističnih prihodov na prebivalca v enotah lokalne samouprave na Hrvaškem in v Sloveniji leta 2011.

Glej angleški del prispevka.

Po podatkih Curića, Glamuzine in Opačića (2012, 25) ter Vojnovića (2018), je turistična dejavnost na Hrvaškem večinoma osredotočena na obmorska območja, kar še zlasti velja za severni del hrvaške jadranske obale, kjer je delež dejavnosti, povezanih s turizmom, največji. Obmorsko območje je tudi regija z največjim številom in deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (slika 3), pri čemer so tovrstna bivališča najbolj zgoščena v mestih in občinah severnega dela obmorskega

Preglednica 2: Število prihodov turistov na prebivalca in delež počitniških bivališč v celotnem stanovanjskem fondu glede na turistično območje oziroma območje počitniških bivališč leta 2011 na Hrvaškem in v Sloveniji (lastna raziskava narejena na podlagi podatkov Registrski popis ... 2011; Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013; Prihodi ... 2018).

vrsta turističnega območja/ območja počitniških bivališč		število prihodov turistov na prebivalca	delež počitniških bivališč znotraj stanovanjskega fonda (%)
Hrvaška	Obmorska	12,91	30,34
	Podeželska	0,22	9,62
	Mestna	1,49	2,91
	Gorska	2,79	10,94
	Zdraviliška	1,75	14,12
	SKUPAJ	2,67	11,09
Slovenija	Obmorska	6,97	4,62
	Podeželska	0,45	2,64
	Mestna	1,11	0,63
	Gorska	3,57	5,28
	Zdraviliška	6,39	4,21
	SKUPAJ	1,65	2,01

območja. Zgostitev je tako največja v Istri in Kvarnerju ter otokih, zlasti tistih, ki imajo cestno pove-zavo s kopnim (na primer Vir, Pag, Krk).

Slika 3: Delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu v enotah lokalne samouprave na Hrvaškem in v Sloveniji leta 2011.
Glej angleški del prispevka.

V kolikor kot kazalnika turistične razvitosti nekega območja izpostavimo število prihodov turistov na prebivalca in delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu, potem so na Hrvaškem med mestnimi območji turistično najbolj razvita mesta ob obali (na primer Rovinj, Makarska, Šibenik, Zadar, Trogir). Pri prostorski razporeditvi počitniških bivališč je treba izpostaviti največja urbana središča (Zagreb, Split, Reka, Osijek), saj imajo ta neprimerno večji delež stalnega prebivalstva, zaradi česar delež počitniških bivališč znotraj celotnega stanovanjskega fonda ni tako močno izražen. Na tem mestu je sicer treba izpostaviti, da je pri analiziranih podatkih, ki se nanašajo na Zagreb, tri enote lokalne samouprave, ki se nahajajo znotraj aglomeracije glavnega mesta, možno upoštevati kot posamičen subjekt (Samobor, Dugo Selo, Velika Gorica) (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

Gorsko območje Hrvaške se nahaja v zaledju obmorskega območja in predstavlja kontaktno točko med obmorskim delom in notranjostjo države. Kljub temu, da gre za območje, kjer je narava v večji meri še neokrnjena, pa turizem na tem območju predstavlja le 0,5–2 % na nacionalni ravni – prispevek je odvisen od analiziranega kazalnika razvoja turizma (Curić, Glamuzina in Opačić 2012, 27). Najvišji indeks prihodov na prebivalca v gorskih območjih izkazuje občina Plitviška jezera (37,7 indeksnih točk), medtem ko je v ostalih 14 tovrstnih občinah indeks bistveno nižji (vrednost je nižja od 4,5 indeksnih točk) (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013). Na tem območju je prišlo do velikega upada števila prebivalcev ter staranja prebivalstva, zato je v skupnem stanovanjskem fondu velik delež zapuščenih stanovanjskih enot. V zadnjih nekaj desetletjih je bilo veliko stanovanj ali hiš preurejenih v počitniška bivališča (še zlasti v Gorskem Kotarju), vendar je kljub temu to območje še vedno v senci bolj priljubljenih obmorskih ali zdraviliških območij Hrvaške.

Večina zdraviliških območij na Hrvaškem se nahaja v predpanonskem delu države. Občine Tuhelj, Krapinske Toplice in Stubičke Toplice ter Sveti Martin na Muri imajo znotraj skupnega stanovanjskega fonda relativno velik delež stanovanj, ki se uporabljajo za zasebni počitniški namen, poleg tega pa je v nekaterih naštetih občinah relativno visok tudi kazalnik števila prihodov turistov na prebivalca. Na tem mestu naj omenimo občino Oprtalj v Istrski županiji, ki je kljub svoji majhnosti kazala najvišje rezultate v prej omenjenih kategorijah prihodov turistov na prebivalca in deležev počitniških bivališč v stanovanjskem fondu med 12 enotami lokalne samouprave, ki smo jih razvrstili v zdraviliško območje (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

Analize podatkov o prihodih turistov na prebivalca kažejo, da je razvoj turizma v podeželskih enotah lokalne samouprave na Hrvaškem še vedno na osnovni ravni. Precejšen delež teh območij je namreč pod vplivom procesov staranja prebivalstva in izseljevanja, slednje pa je posledica opuščanja tradicionalnega kmetijstva in pomanjkanja komunalne infrastrukture. Omenjeno dejstvo sicer velja za številne enote lokalne samouprave iz različnih delov Hrvaške, največji delež takšnih enot pa se nahaja v panonskih in predpanonskih regijah, ki se raztezajo na vzhodnem in osrednjem delu države. Panonski del Hrvaške ima z vidika razvoja turizma le omejeno število naravnih znamenitosti; znotraj državnega ozemlja je potisnjen na obradni položaj, zaznamujejo ga velike razdalje do glavnih emitivnih turističnih regij, poleg tega pa ima minimalni tranzitni pomen za mednarodne turiste (Curić, Glamuzina in Opačić 2012, 27). Položaj podeželskih območij lokalne samouprave pa je bistveno drugačen z vidika razvoja počitniških bivališč. Zapuščene stanovanjske enote in nekdanja kmetijska posestva so zanimiva za vlagatelje, ki omenjena stanovanja in stavbe preurejajo v počitniška bivališča, zaradi česar je v nekaterih podeželskih območjih delež tovrstnih bivališč že presegel četrtino vseh stanovanj. Takšne primere najdemo tudi v hribovitem rekreacijskem okolju glavnega mesta (Fijačko in Opačić 2018), zdraviliških destinacij

na območju Medžimurja in Hrvaškega Zagorja ter na območjih s pomembno vodno rekreacijo (na primer jezera in reke) (Opačić in Fijačko 2017), kot tudi v zaledju najbolj obiskane regije v državi, Istrske županije (Turizam ... 2012; Popis stanovništva, kućanstava ... 2013).

V Sloveniji so obmorske občine omejene s 46,6 kilometri dolžine obalne črte (Perko in Orožen Adamič 1999); leta 2011 so to turistično območje oziroma območje počitniških bivališč sestavljale le tri občine (Koper, Izola, Piran). Kljub skromni številčni zastopanosti so omenjene tri občine pokazale najvišjo povprečno vrednost pri kazalnikih turističnih prihodov na prebivalca na državni ravni in drugo najvišjo vrednost deleža počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu. Med omenjenimi obmorskimi občinami je treba izpostaviti občino Piran, saj sta zgodovinsko mesto Piran skupaj s sosednjim naseljem Portorož zabeležila več kot 15 % vseh prenočitev v Sloveniji, skorajda 10 % (9,76 %) vseh stanovanj znotraj občinskega stanovanjskega fonda pa je bilo namenjenih za zasebno počitniško rabo (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

V kategoriji slovenskih mestnih občin je mogoče opaziti podobne trende kot v mestnih turističnih območjih oziroma tovrstnih območjih počitniških bivališč na Hrvaškem. Ker imajo urbana središča sorazmerno večji delež prebivalstva in stanovanj v primerjavi z drugimi območji, sta oba analizirana kazalnika pokazala relativno zanemarljive vrednosti. Pri številu turističnih prihodov na prebivalca je bila povprečna vrednost indeksne točke 1,11, celo v glavnem mestu Ljubljani je ta kazalnik predstavljal le 1,52 indeksnih točk. Tudi delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu je najnižjo vrednost v obeh državah zabeležil v primeru urbanih enot lokalne samouprave (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

Za gorske občine v Sloveniji je značilna dolga tradicija turizma in počitniških bivališč, saj so se v posameznih alpskih središčih omenjene dejavnosti začele istočasno razvijati ob koncu 19. stoletja (Jeršič 1968). Razvoj počitniških bivališč je skokovito rast doživel v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je večje število naselij, ki do tedaj niso bila turistično zanimiva, doživelo intenzivno gradnjo, obnovo in preoblikovanje obstoječih kmetijskih ali živinorejskih stanovanjskih kompleksov v družinske počitniške hiše (Koderman 2014). Posledično je omenjeno območje leta 2011 kazalo največji delež počitniških stanovanj v skupnem stanovanjskem fondu med petimi turističnimi območji oziroma območji počitniških bivališč, kar še zlasti velja za občine Bled, Bovec in Bohinj (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

Z gospodarskega vidika so slovenske zdraviliške občine leta 2011 predstavljale najuspešnejši del turističnega sektorja v državi, saj so zabeležile tretjino vseh prenočitev in imele najvišje vrednosti povprečne dolžine bivanja in stopnje zasedenosti. Z vidika prostorske porazdelitve turizma in počitniških bivališč je 14 občin, ki v pričujočem prispevku tvorijo zdraviliško območje, pokazalo različne stopnje razvoja turizma (podoben trend smo omenili že v primeru Hrvaške). Občini Podčetrtek in Moravske Toplice sta glede na kazalnik turističnih prihodov na prebivalca med petimi najbolj razvitimi občinami, občine Lendava, Šoštanj in Ptuj pa imajo bistveno nižje vrednosti. Enak trend je bil zabeležen tudi v primeru deleža počitniških stanovanj v skupnem stanovanjskem fondu, kjer so v splošnem zdraviliške občine pokazale nižje povprečne deleže v primerjavi z gorskimi in obmorskimi turističnimi območji oziroma tovrstnimi območji počitniških bivališč (Registrski popis 2011; Prihodi ... 2018).

Čeprav podeželske občine v Sloveniji zavzemajo skoraj dve tretjini ozemlja države, so zabeležile le 9,37 % vseh prihodov turistov, delež prenočitev v tej kategoriji pa je bil še nižji (6,41 %). Zdi se, da naravna in kulturna dediščina podeželskih območjih ni prepoznavna širšemu krogu potencialnih obiskovalcev, zaradi česar jo je treba primerno ovrednotiti in predstaviti potencialnim turistom in obiskovalcem. Omenjeni dejavniki vplivajo na to, da velik del teh občin nima ponudnikov nastanitvenih zmogljivosti in zato leta 2011 niso kazale turističnega prometa. Najvišja vrednost glede na turistične prihode je bila zabeležena v občini Kostel, ki je prav tako pokazala največji delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu. Na splošno je bil na tem območju v primerjavi z mestnim turističnim območjem oziroma mestnim območjem počitniških bivališč povprečni delež počitniških bivališč višji (Registrski popis ... 2011; Prihodi ... 2018).

5 Rezultati in diskusija

5.1 Študija primera – Hrvaška

Z metodo korelacijske analize smo preverili hipotezo o povezavi prostorske razporeditve turizma in počitniških bivališč v mestih in občinah na Hrvaškem. Analizirali smo posamezne vrste turističnih območij oziroma območij počitniških bivališč in naredili pregled za državno raven. Pri analizi mest in občin je bila prav pri vseh enotah ugotovljena statistično pomembna povezava med številom turističnih prihodov na prebivalca in deležem sekundarnih počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu leta 2011; iz tega sledi, da je za tiste enote lokalne samouprave, ki imajo dobro razvit turizem, značilen tudi večji delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (slika 4).

V prvem kvartilu vzorca (80 od 318 enot lokalne samouprave) je bilo evidentiranih 48 mest in občin, ki so ustrezale obema kazalnikoma. Na povezavo med kazalniki v prvem kvartilu (46 od 48 enot lokalne samouprave) sta imela največji vpliv obmorski turizem oziroma počitniška bivališča na tem območju, preostali dve enoti pa sta predstavljali zdraviliški destinaciji (Tuhelj, Sveti Martin na Muri). Pri obmorskih območjih je bila zlasti v manjših krajih glede na število prebivalcev in skupni stanovanjski fond izražena večja osredotočenost tako turizma kot počitniških bivališč. Navedeni pokazatelj se sklada z opravljenimi z raziskavami Opačića in Mikačića (2009, 178), v katerih sta avtorja ugotovila, da je »predvsem v hrvaških obmorskih mestih z manjšim številom prebivalcev opaziti večjo stopnjo turistične razvitosti prostora, pri čemer se slednje nanaša predvsem na nepridobitno dejavnost, ki zajema tudi počitniška bivališča, kar govori v prid tezi, da je preživljanje prostega časa v tovrstnih bivališčih glavni dejavnik obremenitve prostora.«

Med vsemi vrstami turističnih območij in območij počitniških bivališč na Hrvaškem je bilo največje prekrivanje prostorske razporeditve turizma in počitniških bivališč zabeleženo v mestih, saj je bila leta 2011 za ta območja ugotovljena statistično pomembna povezava med številom prihodov turistov na prebivalca in deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (slika 4). V prvem kvartilu vzorca (10 od 40 enot lokalne samouprave) je bilo registriranih pet mest, ki so se pojavila po obeh opazovanih kazalnikih. Povezava med kazalniki je v prvem kvartilu zaznamovana z obmorskimi mesti (manjša regionalna središča z razvitim turizmom – Rovinj, Makarska, Trogir) ter središča županij in regionalna središča kot sta Šibenik in Zadar (5 od 10 enot lokalne samouprave). Glede na povezavo med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči je razvidno, da obmorska mesta s centralnimi službami regionalnih ali lokalnih centrov kažejo večjo podobnost z obmorskim turizmom oziroma tovrstnimi območji počitniških bivališč, medtem ko je ta podobnost pri središčih županij oziroma regionalnih centrih nekoliko manj razvidna.

Posamezna mesta v notranjosti Hrvaške imajo precejšen delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (na primer Samobor, Koprivnica, Dugo Selo, Velika Gorica in Kutina), vendar močno zaostajajo za obmorskimi mesti glede na število turističnih prihodov na prebivalca. Nasprotno pa glede na delež počitniških bivališč v stanovanjskem fondu pomembnejša (nad-)regionalna središča ob obali (na primer Split, Reka) ter nekatera središča županij in obalna mesta (na primer Dubrovnik, Pulj) z močno razvito turistično dejavnostjo zaostajajo za manjšimi regionalnimi središči (na primer Trogir, Rovinj, Makarska) ter nekaterimi središči županij ob obali (na primer Šibenik, Zadar). Omenjena večja (nad) regionalna središča in obalna mesta glede na število počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu zaostajajo celo za nekaterimi mesti v notranjosti Hrvaške (na primer Samobor, Koprivnica, Dugo Selo, Velika Gorica in Kutina).

V mestih in občinah, vključenih v obmorsko turistično območje oziroma obmorsko območje počitniških bivališč, je obstajala šibka vendar statistično pomembna povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči (slika 4). V prvem kvartilu vzorca (33 od 130 enot lokalne samouprave) je bilo, vključujoč oba analizirana dejavnika, registriranih le osem enot lokalne samouprave. Občine in mesta, ki so ustrezale analiziranima dejavnikoma so Punat, Novalja, Omišalj, Cres, Starigrad (v Zadarski županiji), Kolan, Karlobag in Malinska-Dubašnica. Velika večina mest in občin v prvem

kvartilu vzorca izhaja iz območij na otokih v Kvarnerju in obmorskega območja pod Velebitom. Omenjena območja v Kvarnerju (Krk, Cres, Pag) in pod Velebitom s številčno pomembnim deležem počitniških bivališč so kazala največji vpliv na povezavo med opazovanimi kazalci v prvem kvartilu vzorca. Vodilna turistična območja Istre (najbolj razvito turistično območje v državi) so imela v skupnem stanovanjskem fondu skromnejši delež počitniških bivališč, zato je bila povezava med obema kazalnikoma manjša. Zanimivo je, da je v prvem kvartilu vzorca glede na oba obravnavana kazalnika le ena občina iz Dalmacije (Starigrad), kar kaže na slabšo prostorsko povezavo med turizmom in počitniškimi bivališči na vodilnih turističnih območjih oziroma območjih počitniških bivališč Dalmacije v primerjavi s severnim delom Hrvaškega primorja.

Na podeželskem turističnem območju oziroma podeželskem območju počitniških bivališč ni bilo ugotovljene statistično pomembne povezave med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči (slika 4). V prvem kvartilu vzorca (31 od 121 enot lokalne samouprave) je bilo zabeleženih deset mest in občin, ki so ustrezala obema analizirana kazalnikoma. Mogoče je sicer opaziti obstoj določene povezave med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči na podeželskem območju (pri čemer je prekrivanje najbolj izraženo v prvem kvartilu), vendar slednje ne zadostuje da bi to lahko v zadostni meri vplivalo na celotni delež podeželskega turističnega območja oziroma območja počitniških bivališč na tem območju. Glede na oba postavljena kazalnika so v prvem kvartilu obstajale enote lokalne samouprave, v katerih je turistična infrastruktura in/ali rekreativna ponudba razmeroma dobro razvita. To velja predvsem za notranjost Istre (Motovun, Grožnjan, Lanišće), turistična območja oziroma območja počitniških bivališč v bližini narodnih ali naravnih parkov (Rakovica, Žumberak, Kneževi Vinogradi) in privlačna hribovita območja osrednje Hrvaške v bližini Zagreba. Slednje območje je tudi vodilno območje domačega turizma in območja počitniških bivališč na državni ravni (Marija Bistrica, Draganić, Gornji Knežinec, Donja Stubica).

V gorskem turističnem območju oziroma območju počitniških bivališč je bila ugotovljena obratno sorazmerna povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči, ki pa zaradi premajhnega vzorca števila enot lokalne samouprave ($N = 15$) ni bila statistično pomembna. Obratno sorazmerni odnos med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči v gorskih območjih je bil večinoma opažen v tistih enotah lokalne samouprave, ki beležijo največje število prihodov turistov na prebivalca (na primer Plitvička jezera, ki so zabeležile 38-krat več prihodov turistov kot je število prebivalcev) in največji delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (na primer Brod Moravice v Gorskem kotarju in Perušić v Liki). Za ta območja je značilno izseljevanje in depopulacija, zaradi česar se pojavlja večje število zapuščenih stavb in stanovanj, ki jih posamezniki preurejajo v počitniška bivališča. Omenjene občine je eden od analiziranih kazalnikov uvrščal med prvovrščene, drugi obravnavani kazalnik pa med zadnje uvrščene, zaradi česar lahko sklepamo, da sta se turizem in počitniška bivališča razvijala neodvisno drug od drugega.

Čeprav je prostorsko prekrivanje turizma in počitniških bivališč v zdraviliških območjih očitno, je premajhna reprezentativnost vzorca ($N = 12$) vzrok za statistično nepomembno korelacijo med obravnavanimi dejavnostima. Na skladnost prostorske razporeditve turizma in počitniških bivališč v zdraviliških območjih vplivajo predvsem mesta in občine z manjšim številom turističnih prihodov na prebivalca in z manjšim deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu leta 2011 (na primer Lipik, Ivanić-Grad, Daruvar). Takšno prostorsko ujemanje je mogoče opaziti tudi v občinah Tuhelj in Sveti Martin na Muri, kjer sta oba analizirana kazalnika dokaj močno izražena.

Zaradi premajhnega vzorca gorskih ($N = 15$) in zdraviliških turističnih območji ($N = 12$) oziroma tovrstnih območij počitniških bivališč, slednjih nismo prikazali na sliki 4.

Slika 4: Graf raztrosa prikazuje število prihodov turistov na prebivalca (x) in delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (y) leta 2011 v enotah lokalne samouprave na Hrvaškem kot celoti ter v mestnih, obmorskih in podeželskih območjih.

Glej angleški del prispevka.

5.2 Študija primera – Slovenija

Tako kot v primeru Hrvaške, smo tudi v primeru Slovenije za določitev povezave med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči v občinah v Sloveniji na državni ravni in tudi na ravni posameznih vrst turističnih območij oziroma območji počitniških bivališč uporabili metodo korelacijske analize. Analiza je pokazala, da obstaja na ravni vseh občin zelo močna, statistično pomembna povezava med številom turističnih prihodov na prebivalca in deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu leta 2011. To pomeni, da je v občinah z dobro razvitim turizmom večji tudi delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (slika 5).

V prvem kvartilu vzorca (28 od 111 občin) je bilo zabeleženih 18 občin, ki so se pojavile pri obeh analiziranih kazalnikih. Občine so imele ne glede na vrsto turističnega območja oziroma območja počitniških bivališč na povezave med parametri v prvem kvartalu podoben vpliv, zaradi česar ni mogoče izpostaviti le enega vplivnega območja. Od 18 občin v prvem kvartilu, ki so ustrezale glede na oba analizirana kazalnika, jih je osem pripadalo gorskemu, sedem zdraviliškemu, dve obmorskemu in eno podeželskemu turističnemu območju oziroma območju počitniških bivališč.

Največjo povezavo med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči je bilo v Sloveniji zaslediti v občinah, ki spadajo v gorska območja, saj je bilo pri le-teh ugotovljeno zelo močno, statistično pomembno prekrivanje teh pojavov. Ob tem je sicer treba poudariti, da je bil preučevani vzorec številčno majhen, saj je skupno štel le 29 občin. Zaradi majhnega skupnega števila občin v Sloveniji, ki so bile vključene v končno analizo (111), pa je tudi omenjenih 29 občin v gorskih turističnih območjih oziroma tovrstnih območjih počitniških bivališč, mogoče pogojno obravnavati kot reprezentativni vzorec (slika 5).

V prvem kvartilu vzorca (8 od 29 občin) je bilo zabeleženih pet občin, ki so se pojavile glede na oba obravnavana kazalnika. Na povezavo med pojavoma v prvem kvartilu je močno vplivalo dejstvo, da so bile vodilne občine po številu turističnih prihodov na prebivalca tudi tiste z največjim deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (na primer Kranjska Gora, Bovec, Bled, Bohinj). V omenjenih primerih gre za najbolj obiskane turistične destinacije v Sloveniji tako glede na absolutna števila turističnih prihodov kot tudi glede na relativne kazalnike turističnega prometa.

Glede na dejstvo, da na podeželskih turističnih območjih oziroma tovrstnih območjih počitniških bivališč obstaja statistično pomembna povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči, lahko potrdimo hipotezo, ki govori v prid omenjenima kazalnikoma. V prvem kvartilu vzorca (14 od 56 občin) so bile zabeležene štiri občine, v katerih smo zabeležili tako število turističnih prihodov na prebivalca kot tudi delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu. Omenjeno kaže na to, da v vzorcu prvega kvartila ni prišlo do večjega prekrivanja analiziranih pojavov. Ob tem dodajmo, da so se občine iz jugovzhodne Slovenije, od katerih se tri nahajajo na območju Bele krajine (Semič, Metlika, Črnomelj), v prvi kvartil umestile glede na oba obravnavana kazalnika. Gre za občine z majhnim številom prebivalcev (4000–9000).

Do očitnega prostorskega prekrivanja turizma in počitniških bivališč je prišlo na zdraviliškem turističnem območju oziroma zdraviliškem območju počitniških bivališč, vendar je bilo majhno število občin ($N = 14$) razlog za statistično nepomembno korelacijo prostorske razporeditve teh dveh dejavnosti. Sorazmerna zastopanost pri prostorski razporeditvi turizma in počitniških bivališč je bila vidna v občinah, kjer sta bila oba obravnavana dejavnika izrazito izražena, ter v občinah z majhnim številom turističnih prihodov na prebivalca in majhnim deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu.

Povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči v mestnem turističnem območju oziroma tovrstnem območju počitniških bivališč ni bila določena zaradi premajhnega vzorca ($N = 9$), poleg tega pa povezava med obema pojavoma ni bila niti zabeležena.

Na obmorskem turističnem območju oziroma tovrstnem območju počitniških bivališč je bila povezava med prostorsko porazdelitvijo turizma in počitniškimi bivališči skoraj absolutna, vendar je zaradi

premajhnega števila občin ($N = 3$) korelacijska analiza nepomembna. Vsaka od obmorskih občin ima določeno primarno funkcijo, pri čemer za Izolo velja, da gre za občino, v kateri poleg stalnih prebivalcev sobiva tudi razvijajoč se turizem in obstoječa počitniška bivališča, medtem ko je Koper največje urbano središče slovenskega obmorskega prostora s pomembno pomorsko-logistično funkcijo. Tretja obmorska občina, občina Piran, katere del je tudi Portorož, je vodilna slovenska obmorska turistična destinacija, kjer prevladujejo turizem in z njim povezane dejavnosti ter počitniška bivališča. Takšna usmerjenost je povzročila popolno prostorsko prekrivanje turizma in počitniških bivališč, kar pomeni, da so v primeru slovenskega obmorskega območja obravnavane spremenljivke enake.

Zaradi nereprezentativnega vzorca zdraviliška ($N = 14$), mestna ($N = 9$) in obmorska ($N = 3$) turistična območja oziroma območja počitniških bivališč niso bila vključeni v sliko 5.

Slika 5: Graf raztrosa prikazuje število prihodov turistov na prebivalca (x) in delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (y) leta 2011 v občinah v Sloveniji kot celoti ter v mestnih in podeželskih območjih.

Glej angleški del prispevka.

6 Sklep

S pomočjo korelacijske analize smo v pričujoči razpravi lahko potrdili vodilno hipotezo. Na obstoj statistično pomembne povezave med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči je na Hrvaškem v veliki meri vplivala povezava med omenjenima dejavnostima v enotah lokalne samouprave, ki so opredeljene kot mestna ali v manjši meri obmorska turistična območja oziroma območja počitniških bivališč. V Sloveniji je statistično pomembna povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči v celoti izhajala iz povezave med gorskim in podeželskim turističnim območjem oziroma tovrstnim območjem počitniških bivališč. Očitno je, da na povezavo med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniških bivališč v obeh državah vplivajo predvsem masovne oblike turizma, pri čemer je to na Hrvaškem poletno obdobje, ko posameznike v to državo privablja kopalni turizem, v Sloveniji pa je omenjeno dejstvo izrazitejše v zimskem času, ko govorimo o smučarskem turizmu.

Iz izvedene analize lahko ugotovimo, da obstaja določena povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniških bivališč na podeželskem območju Hrvaške; kaže se tudi, da je prekrivanje turizma in počitniških bivališč glede na oba analizirana kazalnika v mestih in občinah najbolj izrazito v prvem kvartilu, vendar pa ta povezava ni bila zadostna, da bi lahko vplivala na podeželsko turistično območje oziroma podeželsko območje počitniških bivališč. V gorskem območju Hrvaške je bila določena obratno sorazmerna povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniškimi bivališči, ki pa je bila zaradi premajhnega števila enot lokalne samouprave v vzorcu statistično nepomembna. Premajhen vzorec je bil vzrok določitve statistično nepomembne povezave med obravnavanima dejavnostima tudi na zdraviliškem območju, kljub temu, da je na omenjenem območju opazno prostorsko prekrivanje turizma in počitniških bivališč. Tudi na posameznih območjih Slovenije je bilo prostorsko prekrivanje turizma in počitniških bivališč močno izraženo (slednje velja predvsem za zdraviliška in obmorska območja), vendar pa je bilo majhno število enot razlog za statistično nepomembno povezavo med prostorsko porazdelitvijo teh dveh dejavnosti. V mestnih turističnih območjih oziroma območjih počitniških bivališč je ugotovljena prostorska povezava med turizmom in počitniškimi bivališči zaradi premajhnega vzorca nepomembna.

Opazna povezava med prostorsko razporeditvijo turizma in počitniških bivališč je v Sloveniji v veliki meri posledica precej manjšega številčnega obsega obeh analiziranih kazalnikov, kar je bistveno vplivalo na močno prekrivanje vodilnih turističnih območij in območij počitniških bivališč. Kot primer naj na tem mestu izpostavimo občine Kranjska Gora, Bovec, Piran, Bohinj in Podčetrtek, ki so bile po obeh obravnavanih kazalnikih uvrščene med prvih deset enot lokalne samouprave.

V hrvaških mestih in občinah vrednosti obeh kazalnikov kažejo bistveno večje razpone, kar je posledica dejstva, da se območja z najvišjim deležem turističnih prihodov na prebivalca (na primer Funtana, Tar-Vabriga, Baška, Vrsar, Lopar) in območja z največjim deležem počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu (na primer Vir, Pirovac, Karlobag, Malinska-Dubašnica, Starigrad pri Zadru) ne prekrivajo. Nobena izmed omenjenih enot lokalne samouprave ni na državni ravni uvrščena med prvih deset ne glede na to, katerega izmed obeh obravnavanih kriterijev vzamemo v obzir.

Sklepamo lahko, da se z vidika prostorske razporeditve turizem in počitniška bivališča v Sloveniji večinoma razvijajo vzporedno, ne glede na vrsto turističnega območja oziroma območja počitniških bivališč. Navedeni sklep je posledica dejstva, da so v Sloveniji turizem in počitniška bivališča razmeroma enakomerno porazdeljeni. V nasprotju s tem pa je bila na Hrvaškem ugotovljena izrazitejša usmeritev nekaterih območij za turizem na eni strani in počitniška območja na drugi strani.

Na koncu moramo izpostaviti nekatere šibke točke izvedene analize, ki jih lahko predvsem pripišemo vplivu izbranih enot in spremenljivk na predstavljene rezultate, saj so bile nekatere občine, ki imajo relativno visok delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu zaradi svoje »ne-turistične« naravnosti izključene iz analize. Medtem ko lahko splošni hipotezi, ki govori o tem, da imajo območja z najvišjo osredotočenostjo turizma tudi največji delež počitniških bivališč v skupnem stanovanjskem fondu, pritrdimo, pa tega ne moremo trditi za turistična območja oziroma območja počitniških bivališč obeh držav, kjer je stopnja zgoščenosti turistične dejavnosti nižja.

7 Viri in literatura

Glej angleški del prispevka.